VROM

www.vrom.nl

Vluchten bij brand

Handreiking voor gebruiksvergunningen

Beoordelingsschema gebruiksvergunning

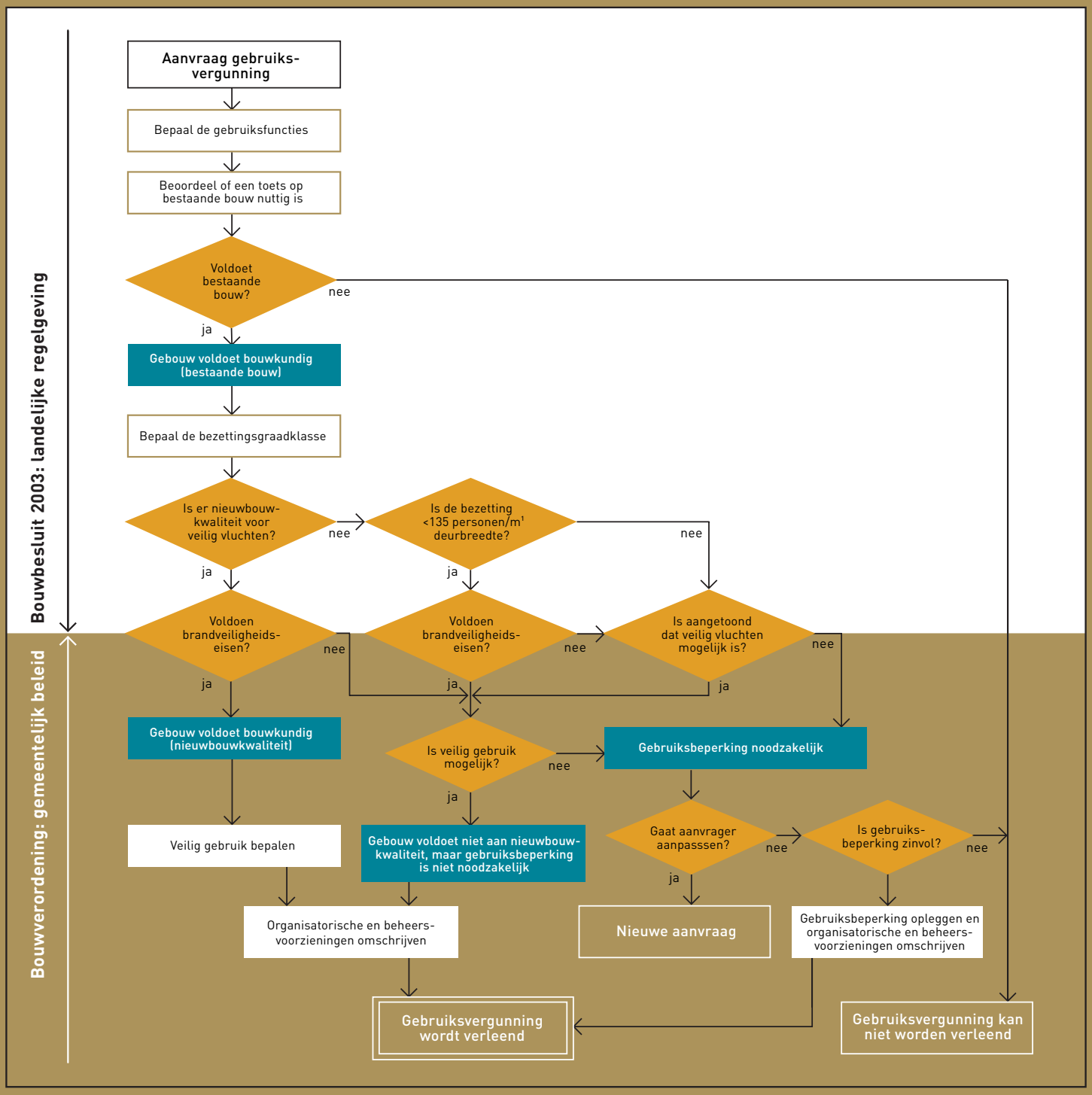

Vluchten bij brand

Handreiking voor gebruiksvergunningen

Colofon

Deze publicatie is samengesteld in opdracht van het Ministerie van VROM en het Ministerie van BZK.

De totstandkoming is begeleid door een klankbordgroep waarin zitting hadden:
- VNG
- NVBR
- Nibra
- ministerie van BZK
- ministerie van VROM

Meer informatie
Voor meer informatie kunt u terecht bij de afdeling Publieksvoorlichting van VROM, telefoonnummer 070 339 50 50

Bestellingen
Via de internetsite van VROM www.vrom.nl kunt u de tekst van deze brochure downloaden.

Augustus 2004

Ministerie van **Binnenlandse Zaken** *en* **Koninkrijksrelaties**

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Voorwoord

Met genoegen bied ik u hierbij, mede namens de minister van BZK, de brochure "Vluchten bij brand" aan. Deze brochure is tot stand gekomen door nauwe samenwerking tussen de ministeries van VROM en BZK en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Nederlandse Vereniging van Brandweerzorg en Rampenbestrijding (NVBR) en het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (Nibra).

Sinds de tragedies in Enschede en Volendam is (brand)veiligheid een onderwerp dat in de publieke belangstelling is komen te staan. Dat heeft geleid tot meer aandacht voor de naleving en handhaving van regelgeving, onder andere op het gebied van de verlening van gebruiksvergunningen.
Bij de inwerkingtreding van het nieuwe Bouwbesluit op 1 januari 2003, waarbij de brandveiligheidseisen gekoppeld werden aan bezettingsgraadklassen, ontstond hier en daar enige onduidelijkheid. Vooral waar die bezettingsgraadklassen samengaan met bepaalde regels uit gemeentelijke bouwverordeningen. Eigenaren van horecagelegenheden hebben bijvoorbeeld aangegeven niet meer te weten hoeveel strekkende meter nooduitgang voor hun pand noodzakelijk is. Om deze zaken te verhelderen is een circulaire (MG 2003-19) naar gemeenten en samenwerkingsverbanden gestuurd.

Het is echter gebleken dat brandweermedewerkers en ambtenaren van bouw- en woningtoezicht in de praktijk te weinig houvast hebben aan de juridische circulaire. Om die reden hebben de ministeries van VROM en BZK besloten deze brochure, die gericht is op de uitvoeringspraktijk, uit te brengen.

Ik hoop dat de brochure voor gemeenteambtenaren en brandweermedewerkers de inzichten in de nieuwe regelgeving vergroot. En dat deze bijdraagt aan uniformering van de verlening van gebruiksvergunningen, zodat in de praktijk 'vluchten bij brand' goed kan worden uitgevoerd.

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

Sybilla M. Dekker

Inhoud

Colofon

Voorwoord

1. Algemeen 05
Inleiding
Aanleiding
Leeswijzer

2. Gemeentelijk beleid 06
Uitgangspunten
Handvatten brandveilig gebruik

3. Toelaatbaar aantal personen 07

4. Verlening gebruiksvergunning 08
Principe
Het schema stap voor stap

Bijlagen
1 Bezettingsgraadklasse 17
1.1 Waarom bezettingsgraadklasse
1.2 Omgaan met de bezettingsgraad

2 Ontvluchtingstijd 19

3 Gebruiksvergunning 20
3.1 Brandveiligheid integraal benaderen
3.2 Gebruiksvoorschriften
3.3 Wanneer een gebruiksvergunning
3.4 Monumenten

4 Aanschrijvingen 22
4.1 Achtergrond aanschrijvingen
4.2 Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de voorschriften voor bestaande bouw
4.3 Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de nieuwbouwvoorschriften
4.4 Aanschrijving wegens strijdigheid met de bouwverordening

5 Brandveiligheid in de bouwregelgeving 24
5.1 Inhoudsopgave MG 2003-19
5.2 Gebruiksvoorschriften uit de gemeentelijke bouwverordening
5.3 Algemeen geldende gebruiksvoorschriften
5.4 Te verwachten ontwikkelingen in de bouwregelgeving

6 Procedure Bezwaar en beroep 29

7 Voorbeeld: Discotheek in een bestaand pand 30
7.1 Omschrijving situatie
7.2 Aanvraag gebruiksvergunning
7.3 Uitwerking volgens schema

8 Voorbeeld: Monumentale kerk 34
8.1 Omschrijving situatie
8.2 Aanvraag gebruiksvergunning
8.3 Uitwerking volgens schema

9 Voorbeeld: Café in nieuwe casco winkelunit 41
9.1 Omschrijving situatie
9.2 Aanvraag gebruiksvergunning
9.3 Uitwerking volgens schema

10 Voorbeeld: Collegezaal in monumentaal gebouw 42
10.1 Omschrijving situatie
10.2 Aanvraag gebruiksvergunning
10.3 Uitwerking volgens schema

1. Algemeen

Inleiding

Deze brochure behandelt een deel van de regels over brandveiligheid van nieuw te bouwen en bestaande panden. Er wordt ingegaan op de toepassing van de Woningwet, het Bouwbesluit 2003, de Model-bouwverordening 1992 en de MG 2003-19, toegespitst op de gebruiksvergunning. De bedoeling van deze brochure is het inzichtelijk en daardoor gemakkelijker hanteerbaar maken van de soms complexe regelgeving op dit terrein. In concrete situaties zal het echter nodig zijn de formele tekst van de regelgeving te raadplegen.

Het is voor een aanvrager van een vergunning van groot belang het doel van de voorgeschreven brandveiligheidsvoorzieningen te begrijpen. Ook in beroepsprocedures moet de gemeente vergunningsvoorwaarden goed kunnen motiveren en tevens kunnen verwijzen naar de relevante wettelijke voorschriften. Deze brochure geeft hiervoor voorbeelden en handvatten.

In deze brochure bekijken we de aanvraag voor een gebruiksvergunning vanuit het gezichtspunt van de toetsende ambtenaar. Daarbij wordt een praktische benadering gekozen, die is weergegeven in het schema op de uitklappagina. Centraal staat de vraag welke voorschriften van toepassing zijn, ofwel welke eisen er gesteld kunnen worden aan het desbetreffende gebouw met de specifieke gebruiksfuncties en het aantal gebruikers zoals deze in de aanvraag zijn vermeld.

Aanleiding

De bouwregelgeving is op onderdelen ingrijpend veranderd. Het Bouwbesluit is per 1 januari 2003 volledig herzien en de Woningwet is gewijzigd. In het Bouwbesluit 2003 zijn de voorschriften van alle soorten bouwwerken per onderwerp samengebracht. De eisen zijn afhankelijk van het type gebruiksfunctie. In het Bouwbesluit 2003 zijn nu ook de voorschriften op het gebied van de brandveiligheid afhankelijk van de bezettingsgraadklassen.

In de praktijk bleek dat op het gebied van de brandveiligheid op een aantal punten nog onduidelijkheden bestonden. Het betreft bijvoorbeeld de relatie tussen een gebruiksvergunning op grond van de bouwverordening en de eisen uit het Bouwbesluit 2003. Daarom is aanvullend een circulaire opgesteld, de MG 2003-19, om hierin juridische en technische duidelijkheid te verschaffen. Deze brochure is een praktische aanvulling op deze MG. Betrokkenen, zoals ambtenaren Bouw- en Woningtoezicht, preventiemedewerkers bij de brandweer, maar ook adviseurs en ontwikkelaars van bouwplannen, kunnen zich zo de regels eigen maken.

Leeswijzer

Het hart van deze brochure is een schema voor een praktische aanpak van het behandelen van een aanvraag voor een gebruiksvergunning. Aan de hand van het schema op de uitklappagina kan een aanvraag op een logische wijze aan de regelgeving worden getoetst en wordt duidelijk op welke onderdelen er invulling kan worden gegeven aan de beleidsvrijheid van de gemeente. Dit schema wordt toegelicht in hoofdstuk 4. Vooraf worden twee zaken verduidelijkt: de gemeentelijke beleidsvrijheid (hoofdstuk 2) en het toelaatbaar aantal personen (hoofdstuk 3).

De bijlagen belichten de achtergrond van achtereenvolgens de bezettingsgraadklasse, de gebruiksvergunning en de mogelijkheid van aanschrijven. Daarna volgen een overzicht van de relevante (bouw-) regelgeving bij het behandelen van een aanvraag voor een gebruiksvergunning en een beschrijving van de bezwaar- en beroepsprocedure. Tenslotte wordt aan de hand van vier voorbeelden het schema uit deze brochure toegelicht. In de praktijk kan dan worden bezien welk voorbeeld het meest overeenkomt met een concrete aanvraag. Het kenmerk van dat voorbeeld kan daarbij een hulpmiddel zijn.

De gemeentelijke bouwverordening is in veel gemeenten afgeleid van de Model-bouwverordening die is opgesteld door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). In deze Model-bouwverordening zijn ook de algemeen geldende voorschriften vastgelegd. Daar waar sprake is van een directe verwijzing wordt daarom in deze brochure verwezen naar de Model-bouwverordening. In de praktijk zal echter moeten worden voldaan aan de desbetreffende gemeentelijke bouwverordening.

2. Gemeentelijk beleid

Uitgangspunten

Het Bouwbesluit 2003 stelt concrete prestatie-eisen waaraan gebouwen moeten voldoen. Er zijn voor de niet tot bewoning bestemde gebouwen op meer onderdelen prestatie-eisen geformuleerd dan voorheen. Dit past in het rijksbeleid. In situaties waarin gemeentelijke bevoegdheid een rol speelt, is het van belang dat er gemeentelijk beleid geformuleerd is. In deze brochure is aangegeven op welke onderdelen deze gemeentelijke bevoegdheid van toepassing is. Verder zijn in de voorbeelden handvatten gegeven voor de invulling van gemeentelijk beleid.

Over het algemeen gaat het om vijf zaken:
- Gemeenten mogen geen bouwkundige eisen stellen die afwijken van, of zwaarder zijn dan, de eisen uit het Bouwbesluit 2003.
- Voor bestaande gebouwen stelt het Bouwbesluit 2003 in principe lagere eisen dan voor nieuwbouw. Op het niveau van bestaande bouw is echter niet elk gebruik zonder meer toegestaan. In concrete individuele gevallen kunnen namelijk hogere eisen noodzakelijk zijn dan in de voorschriften voor bestaande bouw in het Bouwbesluit 2003.
- Voor het brandveilig gebruik geldt het nieuwbouw-niveau als maximale referentie. Dit wil echter niet zeggen dat de nieuwbouwvoorschriften zonder meer als eis kunnen worden opgelegd.
- Er dient te worden voldaan aan de rechtstreeks werkende voorschriften van de gemeentelijke bouwverordening.
- Gemeenten dienen goed te kunnen motiveren waarom zij een bepaalde voorwaarde voor een specifieke situatie noodzakelijk vinden. Het is van belang dat de aanvrager begrijpt waarom een voorwaarde wordt gesteld.

Naar aanleiding van een gebruiksvergunningaanvraag moet de toetser bepalen over welke bouwtechnische brandveiligheidskwaliteiten het bouwwerk moet beschikken. De brandveiligheidsvoorschriften van het Bouwbesluit 2003 vormen daarbij het juridisch referentiekader. De voorschriften voor bestaande bouw zijn daarbij het minumum referentie-niveau en de voorschriften voor nieuwbouw het maximum referentie-niveau.
Zo nodig kan daarbij ook de bouwvergunning een rol spelen. Bijvoorbeeld in het geval van een door de gemeente geaccepteerde gelijkwaardige oplossing dat als alternatief juridisch referentie-niveau kan worden beschouwd.
In situaties waarin de gemeentelijke bevoegdheid een rol speelt (zoals het stellen van gebruikseisen bij de gebruiksvergunning, het verlenen van ontheffingen, het doen van aanschrijvingen en het beoordelen van gelijkwaardige oplossingen) is het van belang dat het gemeentelijke beleid gemotiveerd en vastgelegd is. Een aanvrager van een gebruiks- of bouwvergunning kan er dan ook vooraf kennis van nemen.

Handvatten brandveilig gebruik

Naast de rechtstreeks werkende voorschriften in onder andere bijlage 3 en 4 van de Model-bouwverordening kunnen in een gemeentelijke beleidsnota bijvoorbeeld de volgende zaken worden geregeld:
- Invulling van de bevoegdheden van de gemeente zoals vastgelegd in artikel 6.1.1 lid 2 en 3 van de Model Bouwverordening 1992 om bij een gebruiksvergunning voorwaarden te stellen. Een overzicht is opgenomen in bijlage 5.
  Enkele aspecten zijn:
  - Het maximaal toelaatbare aantal personen met het oog op de brandveiligheid. In deze brochure wordt hier nader op ingegaan.
  - De aanwezigheid van technische installaties, voor zover deze niet worden vereist volgens het Bouwbesluit 2003 of hoofdstuk 2 en 5 van de Model-bouwverordening, alsmede voorwaarden met betrekking tot de instandhouding en het onderhoud van technische installaties.
  - Organisatie in een gebouw.
- Vaststellen wanneer er aanleiding kan zijn een verleende vergunning te wijzigen.
- Randvoorwaarden die als gunstig of ongunstig kunnen worden aangemerkt voor het beoordelen van een gelijkwaardige situatie of het mogelijk opleggen van een gebruiksbeperking; bijvoorbeeld gebruikte materialen, situering van uitgangen en inrichting.
- Handvatten voor het motiveren van een beoordeling door de gemeente.
- Opstelling van een gemeentelijke standaardprocedure voor het verlenen van een gebruiksvergunning. Van belang daarbij zijn vragen als:
  - Wordt standaard een vooroverleg aangeboden?
  - Gaat de gemeente direct over tot het opleggen van een gebruiksbeperking, of stelt de gemeente de aanvrager in de gelegenheid om binnen een bepaalde termijn maatregelen te treffen?
  - In welke situaties wordt het aanschrijfinstrument ingezet?

3. Toelaatbaar aantal personen

Bij een aanvraag voor een gebruiksvergunning wordt het brandveilig gebruik beoordeeld. Een belangrijk onderwerp daarbij is het toelaatbaar aantal personen. Want wanneer een brand niet in het beginstadium wordt geblust, zullen de aanwezige personen het gevaar moeten ontvluchten. De doorgangsbreedte van de vluchtroutes bepaalt hoeveel mensen binnen een bepaalde tijd het rookcompartiment kunnen verlaten. De regelgever houdt daarbij voor nieuwbouw een scherpere tijd aan dan voor bestaande bouw. In het geval van nieuwbouw is er onder andere vanuit gegaan dat binnen één minuut het rookcompartiment wordt verlaten en dat mensen 30 seconden met ingehouden adem door rook kunnen vluchten.

In de meeste situaties is de vrije doorgang ter plaatse van de deuren maatgevend. Voor de bepaling van het toelaatbaar aantal personen spelen naast uitgangsbreedte echter bijvoorbeeld ook de draairichting van deuren en de mate van opvang- en doorstroomcapaciteit een rol. Bij het beoordelen van het veilig ontvluchten wordt in de praktijk soms uitsluitend gekeken naar het aantal personen per m¹ deurbreedte. Dan spitst de discussie zich toe op de vraag of dit maximaal 90 of 135 personen mag zijn; dit is een te eenvoudige voorstelling van zaken.

Er moet goed worden onderscheiden dat er een verschil is tussen de brandveiligheidseisen in het Bouwbesluit 2003 en de beoordeling van het brandveilig gebruik in het kader van de aanvraag voor een gebruiksvergunning. Een bouwvergunning wordt onder andere verstrekt op basis van het Bouwbesluit 2003. Het Bouwbesluit 2003 geeft geen absolute waarde voor het maximaal tot een gebouw toe te laten aantal personen, maar gaat bij het stellen van verschillende prestatie-eisen uit van een bandbreedte voor het gebruik: de bezettingsgraadklasse. Dit heeft tot gevolg dat er maximale waarden kunnen voorkomen tot 135 personen per m¹ deurbreedte, zonder dat dit strijd oplevert met de voorschriften uit het Bouwbesluit 2003.

Bij het geven van de diverse voorschriften is de wetgever uitgegaan van een rekenbezetting. Die rekenwaarde is niet in het Bouwbesluit 2003 opgenomen. De oorspronkelijke Modelbouwverordening kende een rekenwaarde van 90 personen per m¹ deurbreedte. De rekenwaarde is in de praktijk nu vooral bedoeld voor ontwerpers. Door bij het ontwerpen uit te gaan van de rekenwaarde zal het bouwwerk in elk geval binnen de bandbreedte van de desbetreffende eisen van het Bouwbesluit 2003 passen.

Bij de aanvraag voor een gebruiksvergunning staat het brandveilig gebruik centraal. Het werkelijk gebruik wordt bij elke concrete aanvraag beoordeeld. Wanneer dit werkelijke gebruik uitkomt op een groot aantal personen per m¹ deurbreedte (bijvoorbeeld tussen 90 en 135 personen per m¹) kan de gemeente, op basis van een integrale afweging van de brandveiligheid, tot de conclusie komen dat deze situatie niet voldoende veilig is. Aan de hand van de beoordeling van de concrete situatie kan de gemeente aanleiding zien om voorwaarden aan de gebruiksvergunning te verbinden. Of deze aanleiding bestaat en welke maatregelen dit zijn moet per situatie worden bepaald en moet ook door de gemeente gemotiveerd kunnen worden. Die motivering zal gebaseerd moeten zijn op de voldoende veilige ontvluchting van personen.

Het is uit het oogpunt van behoorlijk bestuur van belang dat de uitgangspunten die de gemeente bij deze beoordeling hanteert, zijn vastgelegd. De aanvrager van een gebruiksvergunning kan er dan vooraf kennis van nemen. Betrokken partijen in de markt zijn op deze manier van de beoordelingsaspecten op de hoogte en kunnen er rekening mee houden. In gemeentelijk beleid vastgelegde uitgangspunten kunnen bij een eventuele beroepsprocedure meerwaarde bieden. Specifieke omstandigheden in het concrete geval zijn echter bepalend. Dit dient per geval te worden beoordeeld.

4. Verlening gebruiks-vergunning

4.1 Principe

Het doel bij het beoordelen van de aanvraag voor een gebruiksvergunning is altijd om te beoordelen of een veilig gebruik van het pand bij de gegeven functie en bezetting redelijkerwijs mogelijk is. Onderdeel van de afweging zijn ook de aanwezige bouwkundige voorzieningen, de indeling van het gebouw en de mogelijkheid tot het stellen van gebruiksvoorwaarden.

4.2 Het schema stap voor stap

Algemeen

Op de uitklappagina voorin de brochure vindt u een schema. Dit schema geeft een praktische werkwijze weer om met de aanvraag voor een gebruiksvergunning om te gaan. Het bestaat uit een beoordeling van het gebouw aan het Bouwbesluit 2003 gevolgd door een beoordeling van het brandveilig gebruik aan de hand van de gemeentelijke bouwverordening.

De beoordeling volgens het Bouwbesluit 2003 vormt het bovenste deel van het schema; dit deel heeft een witte achtergrond **(1)**. Het wordt aangeduid met de omlaag gerichte pijl aan de linkerzijde. De beoordeling van het brandveilig gebruik wordt weergegeven in het onderste deel van het schema; dit deel heeft een gekleurde achtergrond **(2)**. In diverse onderdelen van deze beoordeling speelt het gemeentelijk beleid een rol. Dit is aangegeven in de omhoog gerichte pijl aan de linkerzijde. De integrale toetsing van brandveiligheidseisen bevindt zich op het snijpunt van deze twee delen **(3)**. Dit komt omdat de eisen deels in het Bouwbesluit 2003 en voor een ander deel in de gemeentelijke bouwverordening zijn geformuleerd.

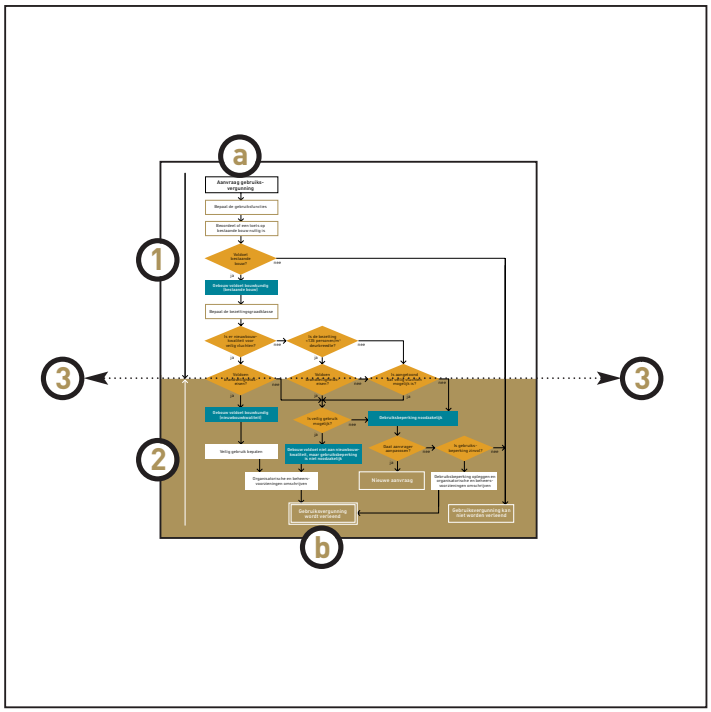

Aanvraag gebruiksvergunning

In de praktijk zal in vrijwel alle gevallen vanuit een aanvraag **(a)** gekomen kunnen worden tot een gebruiksvergunning **(b)**; of beter gezegd: een individuele gebruiksvergunning met voorwaarden die de gemeente moet kunnen motiveren. Afhankelijk van het gebouw en het gebruik ervan moet bepaald worden in welke mate er nader voorwaarden of eisen gesteld moeten worden. Naast de nadere voorwaarden in de gebruiksvergunning bestaat een groot aantal algemeen geldende voorschriften vastgelegd in hoofdstuk 2 en 5 en in bijlage 3 en 4 van de Model-bouwverordening.

Het uitgangspunt is een ontvankelijke aanvraag; een aanvraag waarbij alle benodigde gegevens zijn vermeld. In bijlage 2 van de Model-bouwverordening zijn de indieningsvereisten voor de aanvraag van een gebruiksvergunning opgenomen. In het kader van deze brochure zijn o.a. van belang:

- de gebruiksfunctie(s);
- het aantal personen dat van deze functie(s) gebruik maakt (de bezetting van het gebouw);
- de gegevens van het gebouw zoals oppervlakten, vluchtroutes en rook- en brandscheidingen.

Toets bestaande bouw

Beoordeel of een toets op bestaande bouw nuttig is

Vervolgens wordt beoordeeld of een toets op de voorschriften voor bestaande bouw nuttig is **(c)**. Deze eisen vormen het minimum referentie-niveau. Dit is in ieder geval zinvol wanneer het een ouder gebouw betreft. Bij een relatief jong gebouw kan deze stap desgewenst worden overgeslagen, omdat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de kwaliteit van een nieuw gebouw wordt benaderd.

Voldoet bestaande bouw?
Het Bouwbesluit 2003 maakt onderscheid tussen nieuwbouw en bestaande bouw:

- Onder 'nieuwbouw' wordt verstaan zowel het plaatsen of oprichten als het verbouwen (het geheel of gedeeltelijk vernieuwen, veranderen en vergroten) van een bouwwerk.
- Met 'bestaande bouw' wordt bedoeld de staat van een bouwwerk, zonder dat er sprake is van enig bouwen.
  Een bestaand gebouw moet tevens voldoen aan de algemeen geldende voorschriften uit hoofdstuk 5 en bijlage 3 en 4 van de Model-bouwverordening.

Wanneer niet voldaan wordt aan de voorschriften voor een bestaand gebouw, kan er geen gebruiksvergunning worden verleend. Het gebouw voldoet dan niet aan het laagste niveau van de bouwregelgeving. Het hangt van de concrete situatie af of de gemeente zal overgaan tot aanschrijving. Volgens de Model-bouwverordening moet de aanvraag tijdens de aanschrijvingsprocedure worden aangehouden. Op deze procedure wordt in deze brochure niet verder ingegaan. Er wordt slechts geconstateerd dat op grond van de desbetreffende aanvraag geen gebruiksvergunning kan worden verleend **(d)**.

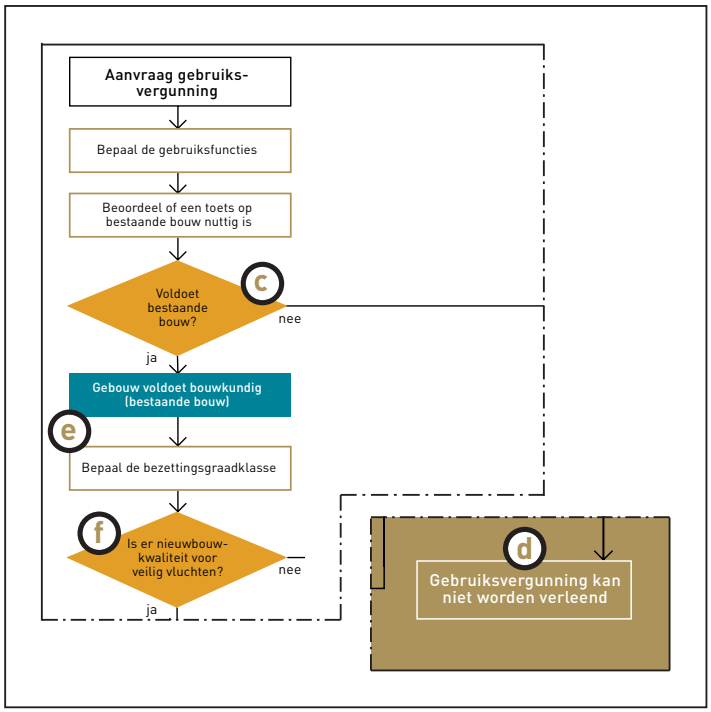

Bepaal de bezettingsgraadklasse
Bij **(c)** is nu vastgesteld dat het gebouw voldoet aan de eisen voor bestaande bouw. Bij de voorschriften voor bestaande bouw uit het Bouwbesluit 2003 is impliciet uitgegaan van de minimale bezetting die voor nieuwbouw is toegestaan. Het kan praktisch zijn ook voor bestaande gebouwen de werkelijke bezettingsgraadklasse te bepalen **(e)**. In het Bouwbesluit 2003 zijn er voor bestaande bouw geen prestatie-eisen gekoppeld aan de bezettingsgraadklasse. Door deze toch te bepalen, wordt toetsing aan de eisen voor nieuwbouw mogelijk; dit is het maximum referentie-niveau. Hierdoor wordt het inzicht verkregen of het gebouw op de beoordeelde aspecten een kwaliteit heeft die vergelijkbaar is met nieuwbouw.

Nieuwbouwkwaliteit
De eisen voor nieuwbouw hebben betrekking op zowel het plaatsen of oprichten als op het verbouwen (het geheel of gedeeltelijk vernieuwen, veranderen en vergroten) van een bouwwerk. In dit geval betreft het een aanvraag voor een gebruiksvergunning. Daarom vindt toetsing aan nieuwbouw in dit kader uitsluitend plaats voor de eisen die een relatie hebben met de brandveiligheid.

Is er nieuwbouwkwaliteit met betrekking tot veilig vluchten?
In de eerste plaats **(f)** gaat het om de eisen die gerelateerd zijn aan de bezettingsgraadklasse, en die dus afhangen van het oppervlak van ruimten en het verwachte aantal personen. Dit zijn voor de brandveiligheid o.a.:

- loopafstanden in een rookcompartiment;
- vrije doorgang van de toegang naar een verblijfsgebied of -ruimte en de toegang tot een rookcompartiment;
- aantal toegangen van een rookcompartiment;
- draairichting van deuren naar een verblijfsruimte of rookcompartiment en deuren in een vluchtroute.

Wanneer voldaan wordt aan deze eisen kan gesteld worden dat het gebouw, voor de eisen voor voldoende snel en veilig vluchten, een kwaliteit heeft die vergelijkbaar is met een nieuw gebouw.

Er kan op drie verschillende manieren aan de eisen uit het Bouwbesluit 2003 worden voldaan:

- Er wordt rechtstreeks voldaan aan de prestatie-eis. Dit komt het meest voor.
- Er wordt niet voldaan aan de prestatie-eis, maar er is sprake

van een gelijkwaardig veilige oplossing. De gelijkwaardigheid zal door de aanvrager moeten worden aangeduid en door de gemeente worden beoordeeld. Het kan nodig zijn dat de aanvrager de gelijkwaardigheid onderbouwt, bijvoorbeeld door middel van een berekening of kwaliteitsverklaring.

- Er kan niet voldaan worden aan de prestatie-eis, omdat het gebruik met zich meebrengt dat er meer personen per oppervlak aanwezig zijn dan bezettingsgraadklasse B1 toestaat. Door de gemeente moet worden beoordeeld of er wel voldaan wordt aan de functionele eis. Ook in dit geval zal het vaak noodzakelijk zijn dat de aanvrager een nadere toelichting en/of een berekening verstrekt.

Voldoen brandveiligheidseisen?
Indien een gebouw op de bij **(f)** behandelde punten aan de eisen voor nieuwbouw voldoet, wordt vervolgens bij **(g)** getoetst of het voldoet aan de eisen voor brandveiligheid uit zowel het Bouwbesluit (2003) als uit de gemeentelijke bouwverordening. Wanneer dit het geval is, kan gesteld worden dat het gebouw een kwaliteit heeft die vergelijkbaar is met een nieuw gebouw **(h)**.

Veilig gebruik bepalen
Uit de toets bij **(h)** is vastgesteld dat het gebouw een met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit heeft. Veilig gebruik zal daarom in ieder geval mogelijk zijn. Bij **(i)** wordt vastgesteld hoe dit in de concrete situatie gerealiseerd kan worden. Daarbij kan de gemeente alle aspecten betrekken die niet concreet in de bouwregelgeving zijn opgenomen, bijvoorbeeld de inrichting en geometrie van de vluchtroutes, de redzaamheid van de aanwezigen en de gebruikte materialen van het pand. De eventuele nadere voorwaarden voor veilig gebruik worden bepaald **(j)** en vastgelegd in de gebruiksvergunning **(b)**.

Geen nieuwbouwkwaliteit voor veilig vluchten
Vanzelfsprekend is er ook een groot aantal situaties waarin bij **(f)** geconstateerd wordt dat niet voor alle beoordelingsaspecten wordt voldaan aan de eisen voor nieuwbouw. Het is dan praktisch het meest voor de hand liggend om eerst te beoordelen hoeveel personen aangewezen zijn op de aanwezige uitgangen.

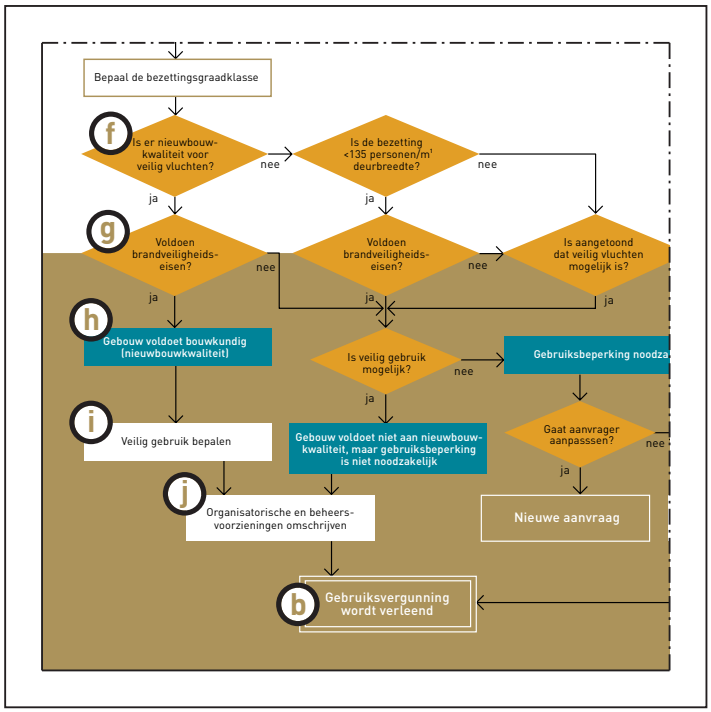

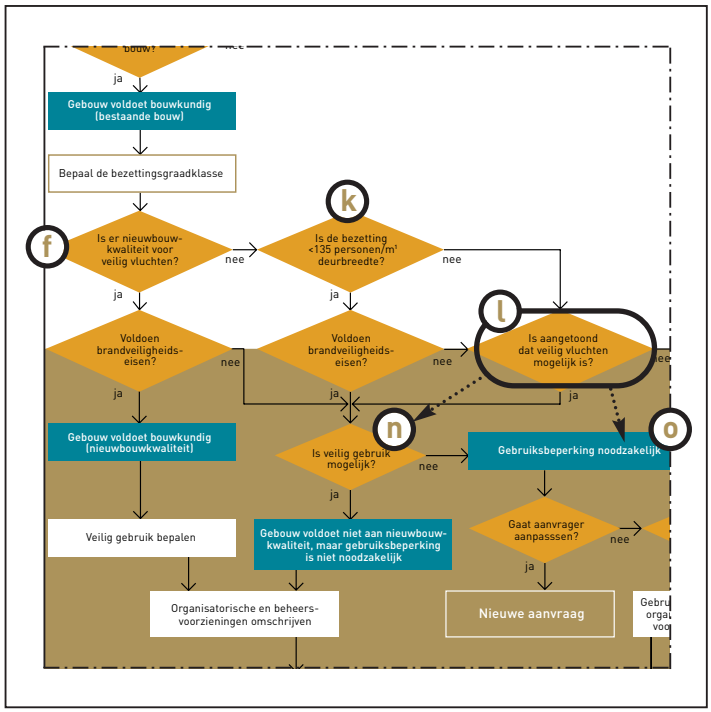

Is de bezetting < 135 personen/m¹ deurbreedte?
Het aantal van 135 personen per m¹ deurbreedte **(k)** is de maximale waarde die kan vóórkomen zonder dat dit directe strijd oplevert met de prestatie-eisen van het Bouwbesluit 2003.

Is aangetoond dat veilig vluchten mogelijk is?
Allereerst wordt nu aangenomen dat uit de toetsing bij **(k)** blijkt dat er meer dan 135 personen per m¹ deurbreedte aanwezig kunnen zijn. Het is mogelijk dat door de aanvrager wordt onderbouwd dat er desondanks sprake is van veilig vluchten **(l)**. Dan zouden mogelijk wel meer personen kunnen worden toegelaten. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er sprake is van rookbuffering in een hoge ruimte of van een installatie voor rook- en warmteafvoer (RWA). In het voorbeeld in bijlage 8 wordt hier nader op in gegaan. Een dergelijke onderbouwing moet dan beoordeeld worden **(l)**. Deze beoordeling is vergelijkbaar met de beoordeling van een eventuele gelijkwaardigheid bij **(f)**, met dit verschil dat deze nu gecombineerd moet worden met de beoordeling bij **(g)**. Het is dan een integrale beoordeling van alle aspecten van het veilig vluchten. Is de uitkomst van deze beoordeling positief, dan kan de procedure vervolgd worden bij **(n)**.

Indien uit de beoordeling bij **(l)** blijkt dat de situatie niet veilig is, kan worden geconcludeerd dat een gebruiksbeperking noodzakelijk is **(o)**. Dit is ook het geval wanneer er meer dan 135 personen per m¹ deurbreedte aanwezig zijn, zonder dat er bijzondere omstandigheden aanwezig zijn.

Voldoen brandveiligheidseisen?
Wanneer er bij **(k)** geconstateerd wordt dat er minder dan 135 personen per m¹ zijn aangewezen op de uitgangen, worden vervolgens de brandveiligheidseisen integraal beoordeeld **(m)**. Het betreft in feite dezelfde toets als eerder bij **(g)**. is beschreven, met dit verschil dat nu bekend is dat het bouwwerk voor het veilig vluchten geen nieuwbouwkwaliteit heeft. Is dit het geval dan volgt beoordeling van het gebruik **(n)**.

Wanneer bij **(m)** geconstateerd is dat er niet wordt voldaan aan de brandveiligheidseisen, kan het zijn dat de aanvrager onderbouwt dat er desondanks sprake is van veilig vluchten **(l)**. De beoordeling hiervan is beschreven in een voorgaande alinea.

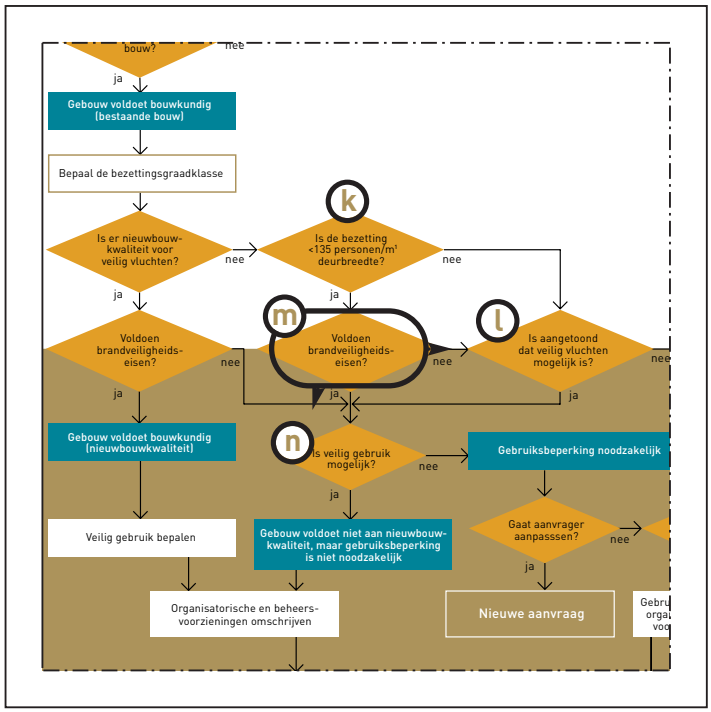

Is veilig gebruik mogelijk?
Uiteindelijk moet beoordeeld worden of er sprake kan zijn van een veilig gebruik van het pand **(n)**. Dit hangt af van de werkelijke situatie. Daarbij kan de gemeente alle aspecten betrekken die niet concreet in de bouwregelgeving zijn opgenomen, bijvoorbeeld de geometrie van de vluchtroutes, de redzaamheid van de aanwezigen en de gebruikte materialen van het pand.

Bij de beoordeling van het veilig gebruik **(n)** moet de beoordelaar er rekening mee houden dat het pand op één of meer onderdelen geen 'nieuwbouwkwaliteit' heeft, zoals is gebleken uit de toetsing bij **(f)**, **(g)** of **(m)**. Dit kan ertoe leiden dat er meer of strengere voorwaarden aan worden verbonden dan wanneer wel volledig aan 'nieuwbouw' wordt voldaan **(p)**. De eventuele nadere voorwaarden voor veilig gebruik worden bepaald **(j)** en vastgelegd in de gebruiksvergunning **(b)**.

De beoordeling van het gebruik **(n)** kan ook tot de conclusie leiden dat veilig gebruik voor het aangevraagde aantal personen niet mogelijk is en dat een gebruiksbeperking noodzakelijk is **(o)**.

Gebruiksbeperking
Langs verschillende wegen kan de beoordelaar tot de conclusie komen dat een gebruiksbeperking noodzakelijk is, op grond van het huidige pand en het aangevraagde gebruik **(o)**.

Gaat aanvrager aanpassen?
Dit betekent niet automatisch dat deze gebruiksbeperking ook daadwerkelijk moet worden opgelegd. In veel gevallen zal de beoordeling er toe leiden dat de aanvrager zijn gebouw zal willen aanpassen **(q)**. Hiervoor zal vaak een bouwvergunning nodig zijn en de aanpassing kost enige tijd.

Dit kan leiden tot het aanhouden van de aanvraag voor de gebruiksvergunning door de gemeente, of het intrekken door de aanvrager. Dit hangt ook af van de concrete situatie, het huidige gebruik, het beleid van de gemeente en de bepalingen in de bouwverordening. In elk van deze gevallen leidt dit tot een nieuwe behandeling van de aanvraag en wordt op een later tijdstip de procedure opnieuw vanaf **(a)** doorlopen.

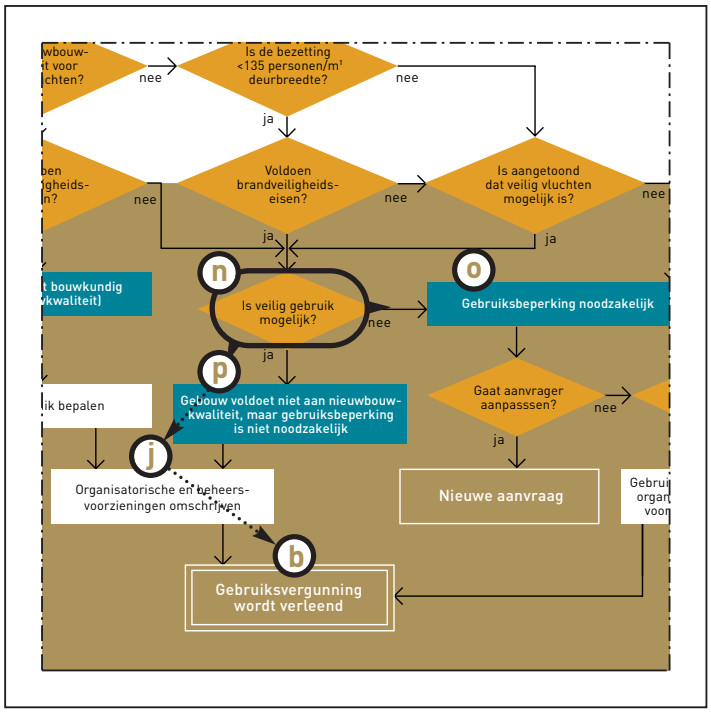

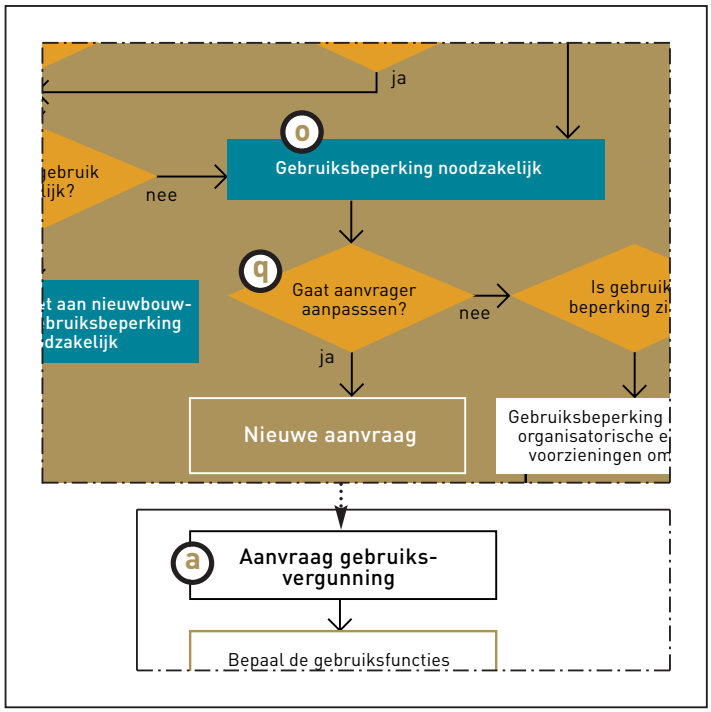

Is gebruiksbeperking zinvol?
Wanneer de aanvrager niet kan of wil aanpassen ontstaat een andere situatie. De gemeente kan zich dan afvragen of een gebruiksbeperking zinvol is **(r)**. Is dit het geval dan kan de gebruiksbeperking worden vastgesteld. Tevens worden de eventuele overige bijzondere voorwaarden voor veilig gebruik bepaald **(s)** en vastgelegd in de gebruiksvergunning **(b)**.

Een alternatief is dat de gemeente overgaat tot een aanschrijving. In de praktijk zal dit vooral plaatsvinden als een aanpassing dringend noodzakelijk is en overleg niet tot een oplossing leidt. Zie voor een nadere toelichting Bijlage 4.

De uitkomst van de beoordeling bij **(r)** kan ook zijn dat een gebruiksbeperking niet zinvol is, bijvoorbeeld wanneer dit er toe leidt dat het beoogde gebruik niet mogelijk is. In dat geval kan de gemeente tot de conclusie komen dat er geen gebruiksvergunning kan worden verleend **(d)**. In de praktijk zal dit een uitzondering zijn.

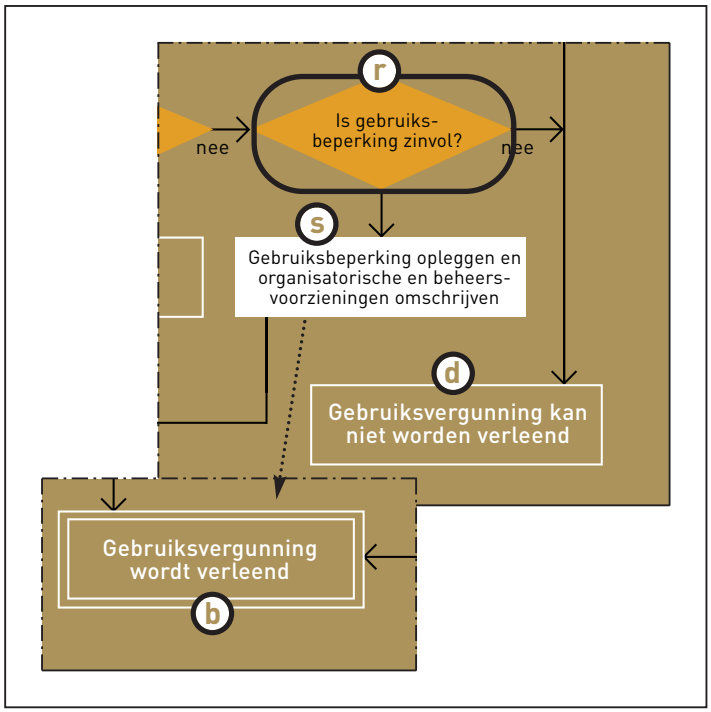

Bijlagen

Bijlage 1. Bezettingsgraad-klasse

1.1 Waarom bezettingsgraadklasse

De voorschriften van het Bouwbesluit hangen af van het type gebruiksfunctie. Voor utiliteitsgebouwen hangt het ook af van het aantal personen dat mogelijk aanwezig is: de bezettingsgraad. Dit aantal is in de ontwerpfase meestal nog niet nauwkeurig bekend. Daarom wordt een relatie gelegd met de oppervlakte van het verblijfsgebied of rookcompartiment en wordt een klasseninde-ling gebruikt om de gebruiksintensiteit aan te geven. De bezettingsgraadklassen zijn in het Bouwbesluit 2003 alleen uitgewerkt voor nieuwbouw.
Er is echter wel een relatie tussen de bezettingsgraadklasse en de voorschriften voor bestaande bouw. De minimumeisen voor de bestaande bouw zijn in grote lijnen gebaseerd op de laagste bezettingsgraadklasse die voor de gebruiksfunctie is toegestaan volgens de nieuwbouweisen. Deze minimale bezettingsgraad-klasse is aangegeven in Tabel 2.

1.2 Omgaan met de bezettingsgraad

Zoals uit Tabel 1 blijkt is B5 de klasse voor het minst intensieve gebruik, ofwel het grootste aantal m² per persoon. De zwaarste bezettingsgraadklasse is B1. In de praktijk kan het voorkomen dat bij een bepaalde gebruiksfunctie meer personen per m² aanwezig kunnen zijn dan volgens klasse B1, bijvoorbeeld een discotheek of de tribune van een voetbalstadion. De aanvrager moet dan bij de aanvraag toelichten hoe naar zijn oordeel een brandveilig gebruik mogelijk is. Vervolgens zal het college van Burgemeester en Wethouders (B&W) beoordelen of de situatie voldoende veilig is. In de praktijk zal dit gebeuren aan de hand van het advies van Bouw- en Woningtoezicht en de afdeling Preventie van de brandweer. Hierin speelt het gemeentelijke beleid een belangrijke rol. In de voorbeelden wordt hierop nader ingegaan.

De aanvrager van een bouw- of gebruiksvergunning is vrij om bepaalde bezettingsgraadklassen te kiezen. Hij legt daarmee vast door welk aantal personen een gebouw gebruikt mag worden. De eisen voor brandveiligheid zijn hierop afgestemd. Het is dan ook niet toegestaan om meer personen toe te laten. Door te kiezen voor hogere bezettingsgraadklassen (dat wil zeggen, met een lager rangnummer) ontstaat er meer vrijheid voor het gebruik, maar daar horen dan ook zwaardere eisen bij. Het Bouwbesluit eist voor bepaalde gebruiksfuncties wel een minimale bezettingsgraadklasse. Deze zijn in Tabel 2 weergegeven.

Tabel 1: Bezettingsgraadklassen

	m² gebruiksoppervlakte aan rookcompartiment per persoon		m² vloeroppervlakte aan verblijfsgebied (of verblijfsruimte) per persoon	
Bezettingsgraadklasse	bovengrens	ondergrens	bovengrens	ondergrens
B1	> 0,8	≤ 2	> 0,5	≤ 1,3
B2	> 2	≤ 5	> 1,3	≤ 3,3
B3	> 5	≤ 12	> 3,3	≤ 8
B4	> 12	≤ 30	> 8	≤ 20
B5	> 30	n.v.t.	> 20	n.v.t.

Met de 'bovengrens' van de bezettingsgraadklasse wordt bedoeld het kleinste aantal m² per persoon, oftewel het grootste aantal personen per m². Met de 'ondergrens' van de bezettingsgraadklasse wordt bedoeld het grootste aantal m² per persoon, oftewel het kleinste aantal personen per m².

Tabel 2: Minimaal vereiste bezettingsgraadklasse

Gebruiksfunctie	Minimale bezettingsgraadklasse
Bijeenkomstfunctie:	
- voor het aanschouwen van sport	B2
- andere bijeenkomstfunctie	B3
Celfunctie:	
- voor bezoekers	B3
- andere celfunctie	B4
Gezondheidszorgfunctie:	
- voor bezoekers	B3
- andere gezondheidszorgfunctie	B4
Industriefunctie	B5
Kantoorfunctie	B4
Logiesfunctie	B4
Onderwijsfunctie	B3
Sportfunctie	B5
Winkelfunctie	B5
Overige gebruiksfunctie	B5

Bijlage 2. Ontvluchtingstijd

De doorgangsbreedte van de vluchtroutes bepaalt hoeveel mensen in één minuut het rookcompartiment kunnen verlaten. De regelgeving gaat er daarbij onder andere van uit dat mensen 30 seconden met ingehouden adem door rook kunnen vluchten.

Er kan sprake zijn van een veel gunstiger situatie dan waarvan de wetgever is uitgegaan bijvoorbeeld wanneer er sprake is van:

- vroegtijdige ontdekking van brand, of
- een langere rookvrije periode.

Ontdekking van brand kan door een brandmeldinstallatie gebeuren, maar bijvoorbeeld ook door personeel. Een langere rookvrije periode kan zich voordoen wanneer de rook zich kan verzamelen in bijvoorbeeld een hoge ruimte, zoals bij een kerk, of wanneer er sprake is van voorzieningen voor rook- en warmteafvoer.

Deze aspecten kunnen alleen worden beoordeeld in een concrete situatie. Het Bouwbesluit 2003 hanteert breed gedefinieerde gebruiksfuncties. Kerken en discotheken vallen bijvoorbeeld beide in de categorie 'bijeenkomstfunctie' en moeten in beginsel op grond van dezelfde normen worden beoordeeld. Het behoeft echter geen verdere uitleg dat zowel de bezoekers als de gebruikte materialen dusdanig verschillen dat dit aanleiding kan zijn om op basis van een gelijkwaardige oplossing van de prestatie-eisen af te wijken.

Afhankelijk van een concrete situatie kan bij de beoordeling van een aanvraag voor een gebruiksvergunning zelfs een groter aantal personen worden toegestaan dan waar de prestatie-eisen in het Bouwbesluit 2003 vanuit gaan. Het is echter de aanvrager van de gebruiksvergunning die hiervoor het initiatief zal moeten nemen. Deze moet motiveren waarom een groter aantal personen veilig in het gebouw kan verblijven, bijvoorbeeld aan de hand van een berekening.

Bijlage 3. Gebruiksvergunning

3.1 Brandveiligheid integraal benaderen

De bouwkundige eisen in het Bouwbesluit 2003 en de niet-bouwkundige eisen in de bouwverordening moeten er samen toe leiden dat een bouwwerk brandveilig gebruikt kan worden. De bouwtechnische staat van het bouwwerk en het gebruik ervan worden in samenhang beoordeeld. De eisen aan de bouwtechnische staat staan in het Bouwbesluit 2003; de meeste installatie-technische brandveiligheidsvoorschriften staan in de gemeentelijke bouwverordening. Voor het gebruik gelden de gebruikseisen uit de gemeentelijke bouwverordening. Verder zijn in het ARBO-besluit en in de zogeheten '8.40 AmvB's Wet Milieubeheer' een aantal voorschriften inzake brandveiligheid opgenomen. Deze blijven in deze brochure echter buiten beschouwing.

Bij het verlenen van een gebruiksvergunning dient een specifieke relatie tussen de volgende onderdelen van de regelgeving in acht te worden genomen:
- de bouwkundige eisen in het Bouwbesluit 2003;
- de voorschriften van de gemeentelijke bouwverordening over brandveilig gebruik;
- de voorschriften van de Woningwet over aanschrijvingen.

Bij het verlenen van een gebruiksvergunning worden deze onderdelen vaak door elkaar gebruikt. Een bekend voorbeeld is het stellen van bouwkundige eisen, zoals het moeten verbreden van uitgangen. Als voorwaarde tot het verlenen van een gebruiksvergunning is dit niet toegestaan. Bouwkundige voorzieningen kunnen bij een utiliteitsgebouw alleen worden geëist via een aanschrijving op basis van artikel 17 van de Woningwet. Omdat de diverse regels op bouwwerk-niveau kunnen samenlopen, is een op de praktijk afgestemde toepassing noodzakelijk. Een gebruiksvergunning is het product van een integrale benadering van de brandveiligheid van het bouwwerk. In de voorbeelden is de samenhang tussen de onderdelen van de regelgeving nader toegelicht.

3.2 Gebruiksvoorschriften

In elke gemeentelijke bouwverordening zijn niet-bouwkundige voorschriften opgenomen, die samen met het Bouwbesluit 2003 moeten leiden tot een brandveilig bouwwerk. Uitgaande van de Model-bouwverordening 1992 zijn de eisen in bijlage 3 t/m 6 algemeen geldend, ongeacht een eventuele gebruiksvergunning. Gemeenten kunnen alleen voorwaarden aan de gebruiksvergunning verbinden op basis van artikel 6.1.1 lid 2 en 3 van de Model-bouwverordening 1992. Hierin staan de onderwerpen genoemd waaraan gemeenten bij een gebruiksvergunning voorwaarden mogen verbinden. Steeds zal in elke concrete situatie moeten worden beoordeeld hoe een brandveilige situatie kan worden gerealiseerd.

In het kader van gemeentelijk beleid wordt verder geadviseerd altijd het maximaal aantal personen vast te leggen in de gebruiksvergunning, ook wanneer die niet afwijkt van de aanvraag. Bij overschrijding van het aantal personen wordt het gebouw gebruikt in strijd met de gebruiksvergunning, waartegen de gemeente handhavend kan optreden. Bij grote brand- of rookcompartimenten zouden in dit kader ook andere grenswaarden kunnen worden vastgelegd, zoals de maximale vuurbelasting.

3.3 Wanneer een gebruiksvergunning

Een gebruiksvergunning is volgens de Model-bouwverordening 1992 vereist in één van de volgende situaties:
1. Wanneer meer dan vijftig personen tegelijk in een gebouw aanwezig zullen zijn. Dit geldt niet voor normale woningen in een woongebouw.
2, Indien bedrijfsmatig brandgevaarlijke stoffen worden opgeslagen. In de Regeling Bouwbesluit 2003 zijn deze stoffen omschreven.
3. Wanneer aan meer dan tien personen bedrijfsmatig of in het kader van verzorging nachtverblijf wordt verschaft.
4. Wanneer aan meer dan tien kinderen jonger dan twaalf jaar, of aan meer dan tien lichamelijk en/of geestelijk gehandicapten dagverblijf wordt verschaft.

Dit zijn situaties waarin gevaar kan ontstaan door een verhoogde kans op brand of door negatieve gevolgen van een eenmaal uitgebroken brand. Tussen gemeentelijke bouwverordeningen bestaan hierin verschillen!

In een aantal situaties kunnen gemeenten nieuwe voorwaarden aan een bestaande vergunning verbinden of eerder gestelde voorwaarden wijzigen of intrekken. Ook kunnen zij de vergunning volledig intrekken, waardoor een nieuwe gebruiksvergunning vereist is. Het gaat om de volgende situaties.
- Bij gewijzigde inzichten omtrent de risico's en/of gewijzigde omstandigheden buiten het bouwwerk.

- Bij een wijziging van de gebruiksfunctie of van het gebruik van het bouwwerk.
- Bij een wijziging van de bezetting, dat wil zeggen het aantal aanwezige personen.

3.4 Monumenten

Bij Monumenten kunnen noodzakelijke bouwkundige voorzieningen in strijd zijn met de Monumentenvergunning. In het Bouwbesluit 2003 is in artikel 1.12 geregeld dat de eisen in de Monumentenvergunning maatgevend zijn boven de eisen in het Bouwbesluit 2003. Als volgens de Monumentenvergunning geen wijzigingen in een gevel mogen worden aangebracht, is het niet toegestaan om extra uitgangen aan te brengen als dat volgens het Bouwbesluit 2003 is vereist.

Dit betekent dat Monumenten niet voor elk gebruik geschikt zijn en dat de eigenaar of exploitant vooraf moet nagaan of het gebouw geschikt is voor zijn gebruiksdoeleinden. In deze bijzondere situaties moet onderzoek worden gedaan naar een specifieke 'maatwerkoplossing'.

Bijlage 4. Aanschrijvingen

4.1 Achtergrond aanschrijvingen

De aanschrijving is een instrument dat door gemeenten kan worden gebruikt om te kunnen optreden tegen een ongewenste staat of een ongewenst gebruik van bestaande bouwwerken. Voor de brandveiligheid kan onderscheid worden gemaakt in:

- Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de voorschriften voor bestaande bouw;
- Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de nieuwbouw-voorschriften;
- Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de gemeentelijke bouwverordening.

De voorschriften in het Bouwbesluit 2003 voor bestaande bouw bevatten een lager kwaliteits-niveau dan de voorschriften voor nieuwbouw.

In de huidige praktijk komt het vaak voor dat een aanschrijving wordt gecombineerd met het verlenen van een gebruiksvergunning. Een veel voorkomende situatie is dat de eigenaar een lijst krijgt met zowel bouwkundige als niet-bouwkundige eisen waaraan moet worden voldaan voordat de gebruiksvergunning wordt verleend. Het stellen van bouwkundige voorwaarden voor het verlenen van een gebruiksvergunning is echter niet toegestaan. Het volgende onderscheid is van belang:

- Bouwkundige aanpassingen kunnen alleen worden afgedwongen door een aanschrijving op basis van de Woningwet.
- Punt 1 is het vertrekpunt voor het verlenen van de gebruiksvergunning; als voorwaarde voor de gebruiksvergunning kunnen alleen nog niet-bouwkundige (dus uitsluitend gebruikstechnische) eisen worden gesteld.

De noodzaak van aanschrijving moet door de gemeente kunnen worden aangetoond.

Aanschrijven is een middel dat bedoeld is om alleen in een uiterste omstandigheid toe te passen. Eerst zal een gemeente proberen de eigenaar van een pand te overreden om de voorzieningen vrijwillig aan te brengen of om het gebruik aan te passen dan wel te staken. Wordt hieraan geen gehoor gegeven, dan zal de gemeente tenslotte kunnen overgaan tot aanschrijven. De noodzakelijkheid hiervan zal door de gemeente gemotiveerd moeten kunnen worden.

4.2 Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de voorschriften voor bestaande bouw

Indien een bestaand utiliteitsgebouw niet voldoet aan de eisen voor bestaande bouwwerken, kunnen gemeenten de eigenaar van het bouwwerk met een aanschrijving verplichten om bouwkundige voorzieningen te treffen. Het doel van de aanschrijving is het bouwwerk weer te laten voldoen aan de eisen voor bestaande bouwwerken (het 'bodem-niveau').

Voor een dergelijke aanschrijving is de motivatieplicht beperkt tot het vermelden van de artikel- en lidnummers waarmee strijdigheid bestaat. Strijdigheid met deze eisen is nooit toegestaan, zodat verdere motivering overbodig is.

4.3 Aanschrijvingen wegens strijdigheid met de nieuwbouw-voorschriften

Gemeenten kunnen in concrete situaties voor een bestaand bouwwerk bouwkundige voorzieningen eisen vanwege strijdigheid met de nieuwbouwvoorschriften. Er zal sprake moeten zijn van dringend noodzakelijke voorzieningen voor brandveilig gebruik van het pand. Een dergelijke eis zal altijd zeer goed gefundeerd moeten zijn aan de hand van de specifieke functie van het gebouw. Hieruit volgt dat een dergelijke benadering niet standaard is voor te schrijven in een gemeentelijk beleidsstuk. Wel kan worden vastgelegd op welke wijze een gemeente in voorkomende gevallen deze bevoegdheid zal hanteren.

Er wordt op basis van de Woningwet aangeschreven wegens strijd met de nieuwbouwvoorschriften van het Bouwbesluit 2003. Toch zijn die voorschriften niet bepalend voor het daadwerkelijk te realiseren niveau. De hoogte van dat niveau wordt bepaald vanuit de noodzaak om voorzieningen aan te brengen die uitstijgen boven de voorschriften voor bestaande bouw. Per situatie zal dit moeten worden gemotiveerd. In een aanschrijving vanwege strijdigheid met de nieuwbouwvoorschriften moet dus het volgende worden aangegeven:

1. waarom de kwaliteit van een gebruiksfunctie die voldoet aan de eisen voor bestaande bouwwerken, niet toereikend is in de desbetreffende situatie;
2. waarom juist dat specifieke niveau wordt verlangd.

Het te realiseren niveau, zoals dat is beschreven in de aanschrijving, mag in ieder geval niet uitstijgen boven de nieuwbouwvoorschriften van het Bouwbesluit 2003.

4.4 Aanschrijven wegens strijdigheid met de bouwverordening

Indien een bestaand utiliteitsgebouw niet wordt gebruikt in overeenstemming met de voorschriften van de bouwverordening, kunnen gemeenten de gebruiker van het bouwwerk aanschrijven om het gebruik in overeenstemming met die voorschriften te brengen.

Voor een aanschrijving vanwege strijdigheid met de voorschriften van de bouwverordening is de motivatieplicht beperkt tot het vermelden van de artikel- en lidnummers waarmee strijdigheid bestaat. Strijdigheid met deze eisen is nooit toegestaan, zodat verdere motivering overbodig is.

Bijlage 5. Brandveiligheid in de bouwregelgeving

In dit overzicht wordt een verwijzing gegeven naar relevante artikelen in de Woningwet, het Bouwbesluit 2003 en de Model-bouwverordening aan de hand van de MG 2003-19 (MG = Mededeling aan Gemeenten). Vanwege het doel en de reikwijdte van deze brochure betreft dit geen volledig overzicht van wetten, normen en regels die te maken hebben met de brandveiligheid van gebouwen.

5.1 Inhoudsopgave MG 2003-19

In tabel 3 is een inhoudsopgave van de MG 2003-19 opgenomen.

Relatie (bouw)regelgeving met de MG 2003-19
In tabel 4 op pagina 27 is een overzicht opgenomen waarin is aangegeven naar welke (bouwregelgeving) de MG 2003-19 verwijst.
De tabel is als volgt opgebouwd:
- Kolom 1: artikelnummers van de regelgeving (o.a. Woningwet en het Bouwbesluit 2003 waarnaar de MG 2003-19 verwijst;
- Kolom 2: korte omschrijving van de titel/inhoud van de artikelen in kolom 2;
- Kolom 3: de desbetreffende paragraaf van de MG 2003-19 waarin de verwijzing naar de regelgeving is opgenomen.

In tabel 5 op pagina 28 is een overzicht opgenomen van de beoordelingsaspecten van het Bouwbesluit 2003 die zijn gerelateerd aan de bezettingsgraadklasse.

5.2 Gebruiksvoorschriften uit de gemeentelijke bouwverordening

De gebruiksvoorschriften waaraan bouwwerken moeten voldoen, zijn opgenomen in de gemeentelijke bouwverordening. Veelal is de gemeentelijke bouwverordening afgeleid van de door de VNG uitgegeven Model-bouwverordening 1992, bijgewerkt tot en met de negende serie wijzigingen (d.d. oktober 2003), verder genoemd: Model-bouwverordening.

In de volgende kolom is aangegeven welke voorschriften uit de Model-bouwverordening gelden voor de aanvraag van een bouwvergunning en voor de aanvraag van een gebruiksvergunning. Daarbij is ook aangegeven of de voorschriften gelden voor nieuw te bouwen bouwwerken of bestaande bouwwerken.

Aanvraag bouwvergunning
Bij de aanvraag van een bouwvergunning moet, naast de eisen voor nieuw te bouwen bouwwerken uit het Bouwbesluit 2003, aan de eisen van hoofdstuk 2 van de Model-bouwverordening worden voldaan. Dit zijn onder andere de volgende eisen:
- Bereikbaarheid van bouwwerken voor wegverkeer en brandblusvoorzieningen: paragraaf 2.5.3;
- Brandmeldinstallaties: paragraaf 2.6.1 t/m 2.6.4 en bijlage 10;
- Ontruimingsalarminstallaties: paragraaf 2.6.5 t/m 2.6.7 en bijlage 11;
- Vluchtroute-aanduiding: paragraaf 2.6.8 t/m 2.6.10 en bijlage 12.

De staat van een bestaand bouwwerk
Een bestaand bouwwerk moet, naast de eisen voor de staat van bestaande bouwwerken uit het Bouwbesluit 2003, voldoen aan de eisen van hoofdstuk 5 van de Model-bouwverordening. Dit zijn onder andere de volgende eisen:
- Bereikbaarheid van bouwwerken voor wegverkeer en brandblusvoorzieningen: paragraaf 5.1.2;
- Brandmeldinstallaties: dezelfde eisen als nieuw te bouwen bouwwerken;
- Ontruimingsalarminstallaties: dezelfde eisen als nieuw te bouwen bouwwerken.
- vluchtroute-aanduiding: dezelfde eisen als nieuw te bouwen bouwwerken.

Aanvraag gebruiksvergunning (procedurevoorschriften)
Bij de aanvraag van een gebruiksvergunning gelden de voorschriften van hoofdstuk 6 uit de Model-bouwverordening. In grote lijnen kan de volgende onderverdeling in voorschriften worden gemaakt:
- procedurele voorschriften (hoofdstuk 6, paragraaf 1);
- algemeen geldende gebruiksvoorschriften (zie tabel 6, pagina 28);
- voorwaarden die gemeenten aan de gebruiksvergunning kunnen verbinden (zie paragraaf 5.3 op pagina 25).

5.3 Algemeen geldende gebruiksvoorschriften

De gebruiksvoorschriften in Tabel 6 op pagina 28 gelden altijd, ongeacht een gebruiksvergunning.

Voorwaarden die gemeenten aan de gebruiksvergunning kunnen verbinden
Gemeenten kunnen volgens artikel 6.1.1 lid 2 (zie tabel 6, pagina 28), naast de algemeen geldende voorschriften in bijlage 3 t/m 6 van de Model-bouwverordening, aan de gebruiksvergunning slechts voorwaarden verbinden in het belang van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand. Hieronder is aangegeven op welke onderwerpen deze voorwaarden betrekking kunnen hebben.

Onderwerpen voorwaarden gebruiksvergunning
- Stoffering en versiering;
- Uitgangen en vluchtwegen;
- Installaties;
- Standbouw, podia, kramen e.d.;
- Verbrandingsmotoren;
- Verbod voor open vuur en vuurwerk;
- Bewaking en controle;
- Ventilatie en werkzaamheden;
- Brandbare, brandbevorderende en bij brand gevaar opleverende stoffen;
- Opstellingsplannen;
- Afval;
- Doorlopend toezicht;
- Brandveiligheidsinstructie en ontruimingsplan uitgaande van de bestaande interne organisatie;
- Het maximaal toelaatbare aantal personen in een ruimte van een gebouw of in een gebouw met het oog op de brandveiligheid;
- De plaats van, alsmede het aantal en het type draagbare blustoestellen en/of minihaspels.

Richtlijnen voor het gemeentelijke beleid worden gegeven in de 'Handreiking brandpreventiebeleid bestaande bouw'. De bestaande 'Handreiking brandveiligheid bestaande bouw' sluit niet goed aan op de huidige regelgeving en moet worden herzien.

5.4 Te verwachten ontwikkelingen in de bouwregelgeving

Pakket 2005
- Wijziging Woningwet: verhelderen aanschrijvingsinstrumentarium en het creëren sancties voor inspectie en basis voor handhavingbeleidsplan (VROM)
- 10e Wijziging Model-bouwverordening (VNG)

Pakket 2006 en verder
- Uniformering gebruikseisen uit de gemeentelijke bouwverordeningen (VROM)
- Normalisatie opvang- en doorstroomcapaciteit (NEN) waarna mogelijk aanwijzing in het Bouwbesluit 2003 volgt (VROM)
- Onderzoeken mogelijkheid bezettingsgraadklasse groter dan B1 (VROM)
- Onderzoek grote brandcompartimenten gericht op verduidelijking eisen van het Bouwbesluit (VROM)
- Onderzoek beheersbaarheid van brand (BZK)
- Onderzoek naar de mogelijkheid om te komen tot een richtlijn voor bouwwerken die hoger zijn dan 70 meter (SBR)
- Implementatie EU-richtlijn tunnelveiligheid (V&W)

Actuele informatie over deze onderwerpen zal te vinden zijn op: www.vrom.nl

Tabel 3: Inhoudsopgave MG 2003-19	
Hoofdstuk	**Titel**
1.	Inleiding
2.	Prestatie-eisen voor de utiliteitsbouw in het Bouwbesluit 2003
3. 3.1 3.1.1 3.1.2 3.1.3 3.1.4 3.1.5 3.2 3.2.1 3.2.2	Toepassing van de bezettingsgraadklassen het Bouwbesluit 2003 - Nieuwbouw - Toegestane bezettingsgraadklasse - Bandbreedtes binnen de bezettingsgraadklassen - Totale vrije doorgang van toegangen - Eisen bij een bezetting boven het maximum van bezettingsgraadklasse B1 - Betekenis van de 'rekenwaarde' - Bestaande bouwwerken - Voorschriften voor bestaande bouw in het Bouwbesluit 2003 - Doorwerking nieuwbouwvoorschriften naar bestaande bouw
4 4.1 4.2	Aanschrijving op grond van de Woningwet t.a.v. de eisen in het Bouwbesluit 2003 - Aanschrijving wegens strijd met de voorschriften voor bestaande bouw - Aanschrijving wegens strijd met de nieuwbouwvoorschriften (het treffen van noodzakelijke voorzieningen)
5 5.1 5.2 5.3 5.3.1 5.3.2 5.3.3	Gebruiksvergunning - Gebruiksfunctie gebouwd volgens de eisen van het Bouwbesluit 2003 - Gebruiksfunctie gebouwd volgens de eisen van het oude Bouwbesluit of eerder - Verdere voorwaarden en uitzonderingen - Gebruik conform gebruiksfunctie - Wijziging van gebruiksfunctie - Wijziging van bezetting
6	Relatie het Bouwbesluit 2003, gebruiksvoorschriften en aanschrijfinstrumentarium
7	Beperking geldigheidsduur gebruiksvergunning

Tabel 4: Relatie (bouw)regelgeving met de MG 2003-19		
Onderwerp	**Inhoud**	**Relatie MG 2003-19**
Woningwet		
2	Aansturing van het Bouwbesluit 2003 voor nieuw te bouwen en bestaande bouwwerken.	4.2
4	Geeft aan dat het Bouwbesluit 2003 geldt voor de staat van een bouwwerk en het bouwen van een bouwwerk.	2/3.2.2
8	Plicht voor gemeenten om een bouwverordening op te stellen en de zaken die daarin geregeld moeten en mogen zijn.	5
17 lid 1	Aanschrijving wegens strijd met de voorschriften voor bestaande bouw of de nieuwbouwvoorschriften.	3.2.2/4.1/4.2
17 lid 3	Aanschrijving wegens strijd met de bouwverordening	5.3.1/5.3.3
17 lid 4	Mogelijkheid voor gemeenten om gebruik van gebouw te laten staken.	5.3.1/5.3.3
21	Plicht tot het voldoen aan een aanschrijving.	4.1
107	Strafbaarstelling bij het niet voldoen van een aanschrijving door hechtenis of een geldboete.	4.1
Het Bouwbesluit 2003		
1.5	Gelijkwaardigheidsbepaling	3.1.4
1.1 lid 6	Bevat de tabel met bezettingsgraadklassen.	3.1
2.145 lid 1	Functionele eis voor het vluchten uit een rookcompartiment en sub-brandcompartiment.	3.1.4
2.145 lid 2	Aansturing tabel 2.145.1 en 2.145.2 waarin is aangegeven welke prestatie-eisen voor een gebruiksfunctie gelden om te voldoen aan de functionele eis.	3.1.4
2.146 lid 8	Bepaling vrije doorgang toegang verblijfsgebied/verblijfsruimte.	3.1.3/3.1.4
2.146 lid 9	Draairichting deur toegang verblijfsgebied/verblijfsruimte	3.1.4
2.148 lid 3	Bepaling vrije doorgang toegang rookcompartiment.	3.1.3/3.1.4
2.148 lid 4	Draairichting deur toegang rookcompartiment.	3.1.4
Gemeentewet		
125	Toepassing bestuursdwang bij het niet nakomen van een aanschrijving.	4.1
Algemene wet bestuursrecht		4.1
5.32	Toepassing last met een dwangsom bij het niet nakomen van een aanschrijving.	

Tabel 5: Overzicht voorschriften die zijn gerelateerd aan de bezettingsgraadklasse	
Veiligheid	Afmetingen van een trap (kolom A of kolom B) Aanwezigheid van noodverlichting Aantal toegangen Breedte van de vrije doorgang van een toegang Draairichting van een deur van een toegang Loopafstanden Het mogen samenvallen van twee vluchtroutes
Gezondheid	Luchtverversing capaciteit verblijfs-gebied/-ruimte
Bruikbaarheid	Aantal toiletruimten Oppervlakte aan stallingsruimte voor fietsen

Tabel 6: Algemeen geldende gebruiksvoorschriften Model-bouwverordening met betrekking op brandveiligheid		
Onderwerp	**Omschrijving**	**Verwijzing naar bijlage**
6.2	**Het voorkomen van brand en het beperken van brand en brandgevaar**	
6.2.1	*Gebruikseisen voor bouwwerken*	
6.2.1 lid 1	- Er moet worden voldaan aan de algemeen geldende eisen in bijlage 3 van de Model-bouwverordening.	**3**
6.2.1 lid 2	- Er moet worden voldaan aan de algemeen gelden eisen in bijlage 4 van de Model-bouwverordening (voor bepaalde type bouwwerken).	**4**
6.2.1 lid 3	- Vrijstellingsbevoegdheid gemeente voor artikelen in bijlage 3.	**3**
6.2.2	*Verbod stoffen aanwezig te hebben.*	
6.2.2 lid 1	- Verbod voor brandgevaarlijke stoffen (omschreven in Regeling Bouwbesluit 2003).	
6.2.2 lid 2	- Uitzonderingen op lid 1 voor bepaalde hoeveelheden brandgevaarlijke stoffen.	**5**
6.2.2 lid 3	- Wijze van bereken van de inhoud van vaatwerken.	
6.2.3	Wijze van opslag van stoffen als bedoeld in Regeling Bouwbesluit 2003	**6**
6.3	**Het bestrijden van brand en het voorkomen van ongevallen bij brand**	
6.3.1	Eis voor het gereed houden van bluswaterwinplaats.	
6.3.2	Eisen voor voorkomen van de belemmering van het gebruik en zichtbaarheid van brandmeld- en ontruimingsalarminstallaties en middelen een voorzieningen tot ontvluchting van personen en dieren bij brand.	

Bijlage 6. Procedure bezwaar en beroep

Inleiding

Er staan voor de burger vele wegen open om bezwaar te maken of in beroep te gaan als hij meent dat de overheid onrechtmatig of onbehoorlijk jegens hem heeft gehandeld. Over het algemeen gaat het dan om zaken waarin Burgemeester en Wethouders (B&W) beslissingsbevoegdheid hebben. De procedures die daarvoor kunnen worden gevolgd staan in het algemeen in de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Beslissingen en andere handelingen van de overheid worden in de regel door de bestuursrechter behandeld. Alleen belanghebbenden kunnen bezwaar en beroep instellen. Dit kan dus de aanvrager van een gebruiksvergunning zijn indien de gebruiksvergunning is geweigerd of indien deze het niet eens is met de gestelde voorwaarden. Maar ook andere belanghebbenden, derden, kunnen bezwaar maken tegen een verleende gebruiksvergunning. Wie geen belang aannemelijk kan maken wordt niet ontvankelijk verklaard en het beroep wordt niet in behandeling genomen.

Relevante definities

Een gebruiksvergunning en een aanschrijving zijn volgens de AWB zowel een besluit als een beschikking:

- Besluit = een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling;
- Beschikking = een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan.

Rechtsmiddelen en volgorde van rechtsgang

In het kader van een gebruiksvergunning of een aanschrijving zijn de rechtsmiddelen 'bezwaar' en 'beroep'. Het stelsel van rechtsbescherming kan op hoofdlijnen worden samengevat:

- Tegen besluiten staat beroep open bij een administratieve rechter.
- Beroep op een administratieve rechter kan pas worden ingesteld nadat bezwaar is gemaakt bij het orgaan dat de beschikking heeft gegeven (in dit geval meestal B&W).
- De bevoegde administratieve rechter is in het algemeen de rechtbank.
- Tegen de uitspraak van de rechtbank staat hoger beroep open bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Termijnen

Voor het kenbaar maken van bezwaar en beroep gelden de volgende termijnen:

- Binnen 6 weken na de datum van de beschikking moet een bezwaarschrift zijn ingediend bij B&W.
- B&W moeten binnen 6 weken hun beschikking heroverwegen; werkt de gemeente met een bezwarencommissie, dan is die termijn maximaal 10 weken.
- Duurt de behandeling langer, of is de bezwaarde het niet eens met de beslissing, dan kan deze binnen 6 weken in beroep gaan bij de rechtbank. Op de termijnen die dan gelden wordt hier niet nader ingegaan.

Schorsing

Het instellen van bezwaar en beroep heeft geen schorsende werking op het genomen besluit. Eventueel kan een voorlopige voorziening (schorsing) worden aangevraagd bij de President van de rechtbank.

Bijlage 7. Voorbeeld: Discotheek in bestaand pand

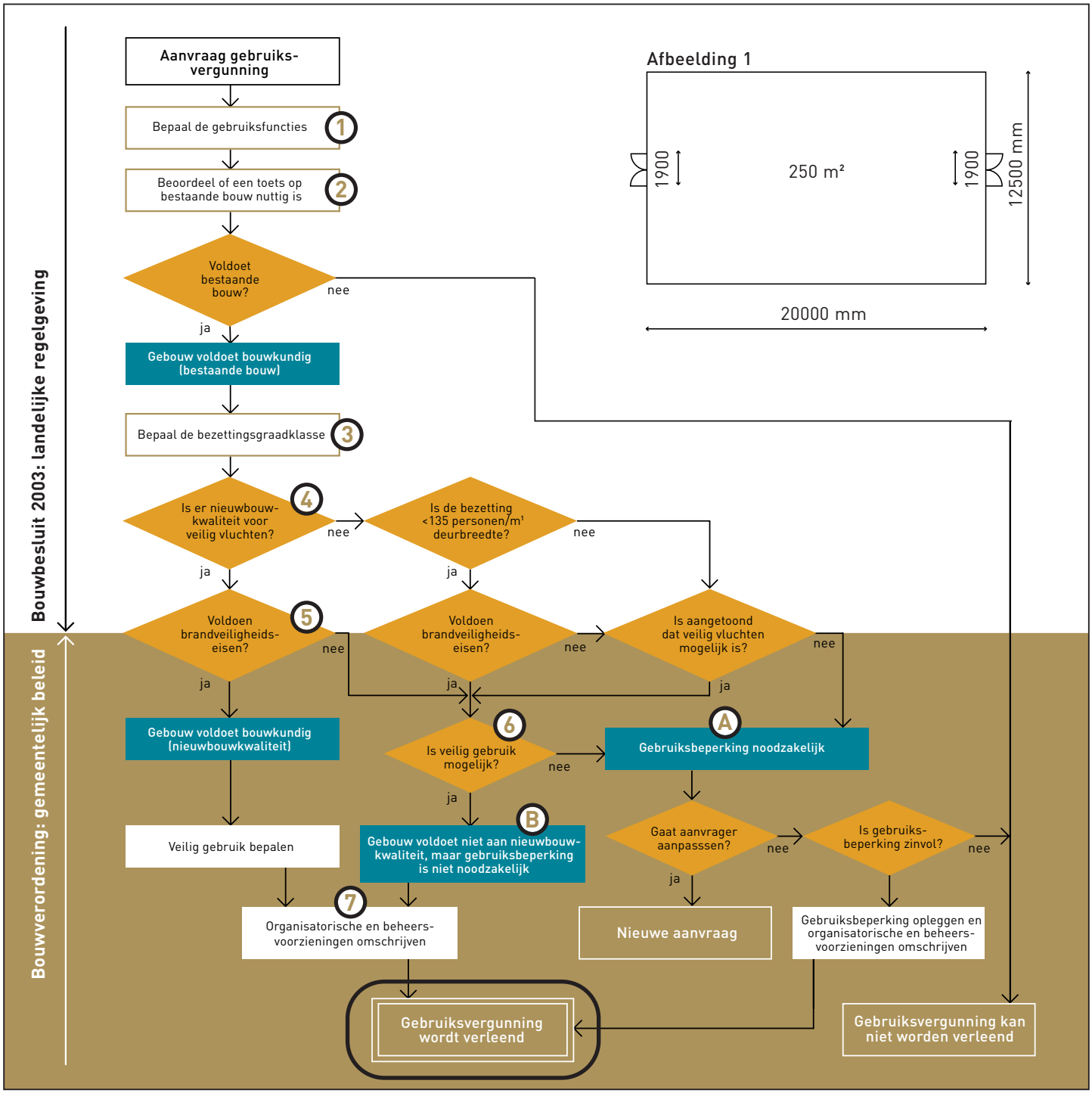

7.1 Omschrijving situatie

Voorbeeld: Discotheek in een bestaand pand
Kenmerk: Bezettingsgraadklasse hoger dan B1

Voor een bestaande discotheek wordt een gebruiksvergunning aangevraagd. Het betreft een pand met één bouwlaag met een gebruiksoppervlakte van 250 m² en ieder weekend ca. 510 bezoekers per avond.

De voorwaarden die genoemd zijn in dit voorbeeld, zijn niet algemeen toepasbaar, maar hebben slechts betrekking op het voorbeeld zelf.

7.2 Aanvraag gebruiksvergunning

Uitgangspunten:
- Zie Afbeelding 1
- Gebruiksfunctie = bijeenkomstfunctie
- Aangevraagde aantal personen = 510
- Verblijfsruimte = 250 m²
- Rookcompartiment = 250 m²
- Vrije doorgang toegangen = 2 x 1,9 = 3,8 m¹

7.3 Uitwerking volgens schema

Bepaal de gebruiksfuncties (1)
Het gehele gebouw wordt aangemerkt als bijeenkomstfunctie.

Beoordeel of toets op bestaande bouw nuttig is/voldoet bestaande bouw? (2)
Gesteld wordt dat het gebouw voldoet aan de eisen voor bestaande bouw. Dit betekent dat het gebouw voor wat betreft de brandveiligheid in gebruik kan blijven.

Bepaal de bezettingsgraadklasse (3)
De minimumeisen voor de bestaande bouw zijn in grote lijnen gebaseerd op de laagste bezettingsgraadklasse die voor de desbetreffende gebruiksfunctie is toegestaan volgens de nieuwbouweisen (voor bijeenkomstfunctie: B3). Dit gebouw wordt nu veel intensiever gebruikt. Daarom kan de gemeente bij de beoordeling van het brandveilig gebruik van het gebouw rekening houden met dit grotere aantal personen en uitgaan van een hoger niveau. Dit hogere niveau kan worden afgeleid van de grenswaarden van de bezettingsgraadklasse. Een praktische werkwijze is om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft. Daarvoor moet eerst de bezettingsgraadklasse worden bepaald.

Aan de hand van Tabel 1 van het Bouwbesluit 2003 kan de bezettingsgraadklasse als volgt worden bepaald:
- Verblijfsruimte-niveau: 250/510 = 0,49 m² per persoon (bezettingsgraadklasse > B1)
- Rookcompartiment-niveau: 250/510 = 0,49 m² per persoon (bezettingsgraadklasse > B1).

De bezetting is hoger dan de bovengrens van bezettingsgraadklasse B1.

Is er nieuwbouwkwaliteit voor veilig vluchten? (4)
Om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft voor het veilig ontvluchten, wordt het gebouw getoetst aan de eisen in het Bouwbesluit 2003 voor nieuw te bouwen bouwwerken. Eerst wordt een toets uitgevoerd aan de voorschriften die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse.
Aangezien er in het Bouwbesluit 2003 geen prestatie-eisen zijn gegeven voor bouwwerken met een zwaardere bezettingsgraadklasse dan B1, zal op een andere wijze invulling gegeven moeten worden aan de functionele eisen van de voorschriften. Er zal door de aanvrager om bouwvergunning een maatwerkoplossing moeten worden aangedragen die door de gemeente wordt beoordeeld (vergelijkbaar met een gelijkwaardige oplossing).

Handvatten voor het aantonen dat wordt voldaan aan de functionele eis
Dat het aantal aangevraagde personen niet valt binnen bezettingsgraadklasse B1, behoeft niet per definitie een reden te zijn om de aangevraagde 510 personen in deze concrete situatie niet toe te staan. Bij het accepteren van een maatwerkoplossing kan de grenswaarde van bezettingsgraadklasse B1 als referentie-niveau worden aangehouden.

Een praktisch uitgangspunt is een vergelijking van de concrete situatie met de nieuwbouweisen voor bezettingsgraadklasse B1. In schema 1 (op pagina 33) is dit voor de vrije doorgang uitgewerkt. Aangezien het rookcompartiment tevens verblijfsruimte is geldt altijd de zwaarste eis. Het aantal personen op basis van de indeling in rookcompartimenten is maatgevend. Dit betekent een maximum van 312 personen. Uitgaande van de vereiste vrije doorgang van 2,3 m¹ (stap 4 van schema 1) betekent dit

312/2,3 = 135 personen per m¹ uitgang per minuut. Vervolgens zou het mogelijk kunnen zijn de eisen voor B1 evenredig op te hogen. De aanvrager wil 510 in plaats van 312 personen toelaten. Om deze toe te laten kan de voor de 312 personen voorgeschreven deurbreedte (2,3 m; zie stap 4 en 5 van schema 1) evenredig worden opgehoogd tot 2,30 x (510:312) = 3,76 m¹. Teruggerekend betekent dat er in een dergelijke situatie 510/3,76 = 135 personen per m¹ uitgang per minuut kunnen vluchten. Dit is de maximale waarde die kan voorkomen, zonder dat dit strijd oplevert met de voorschriften uit het Bouwbesluit 2003.

Beoordeling overige aspecten met betrekking tot veilig vluchten
Het Bouwbesluit 2003 stelt op een aantal plaatsen prestatie-eisen die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse (zoals maximale loopafstanden en draairichting van deuren). Wanneer overwogen wordt een groter aantal personen toe te laten, zoals in dit voorbeeld, moet in werkelijkheid ook op al deze andere aspecten beoordeeld worden of voldaan wordt aan de functionele eisen op die aspecten.

Als voorbeeld kan voor veilig vluchten worden gedacht aan de maximale loopafstand van 30 m¹ die bij nieuwbouw voor bezettingsgraadklasse B1 t/m B3 is toegestaan (ervan uitgaande dat in deze concrete bestaande situatie in het kader van een maatwerkoplossing deze loopafstand is gehanteerd). Het Bouwbesluit 2003 gaat uit van een ontvluchtingssnelheid van 1 m/s. Hierop is bijvoorbeeld de maximale loopafstand van 30 m¹ bij bezettingsgraadklasse B1 t/m B3 gebaseerd (maximaal 30 seconden vluchten door de rook met een snelheid van 1 m/s). Is de bezettingsgraadklasse echter > B1 (dat wil zeggen ≤ 0,8 m² gebruiksoppervlakte per persoon en ≤ 0,5 m² oppervlakte aan verblijfsgebied/verblijfsruimte per persoon), dan wordt een vluchtsnelheid van 1 m/s mogelijk niet gerealiseerd.
Daarom zal in dergelijke gevallen door middel van een berekening van de doorstroomcapaciteit ook moeten worden gecontroleerd hoeveel tijd de personen nodig hebben om te vluchten, waarbij maximaal 30 seconden door de rook mag te worden gevlucht, hetgeen in ongunstige situaties mogelijk tot een beperktere toegestane loopafstand kan leiden.

Geconcludeerd kan worden dat het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft op een gelijkwaardige wijze als de wetgever met de voorschriften heeft beoogd.

Voldoen brandveiligheidseisen? (5)
Vervolgens wordt getoetst of aan de overige nieuwbouweisen voor de brandveiligheid wordt voldaan. Deze zijn te vinden in het Bouwbesluit 2003 en de gemeentelijke bouwverordening (brandveiligheidseisen in hoofdstuk 2 met betrekking tot brandmeldinstallaties, ontruimingsalarminstallaties en vluchtroute-aanduiding; alsmede de algemeen geldende gebruikseisen die in hoofdstuk 6 zijn aangestuurd zoals bijlage 3 en 4).

In de praktijk zal het regelmatig kunnen voorkomen dat een bestaand gebouw niet op alle punten voldoet. Dit hoeft niet te leiden tot afwijzing van de aanvraag. Alleen als er sprake is van een afwijking van de algemeen geldende voorschriften uit o.a. hoofdstuk 2 en bijlage 3 en 4 van de Model-bouwverordening moet de aanvraag worden afgewezen, omdat dan ook niet wordt voldaan aan de eisen voor een bestaand gebouw. De eigenaar kan dan ook worden aangeschreven. In dit voorbeeld is dit niet het geval. Er is echter wel een ander knelpunt. In dit voorbeeld gaan we er van uit dat de wandafwerking niet voldoet aan klasse 4 volgens NEN 6065. Dit betekent dat niet vastgesteld kan worden dat het gebouw 'nieuwbouwkwaliteit' heeft.

Is veilig gebruik mogelijk? (6)
Het beoogde gebruik betekent dat een groot aantal personen per m¹ deurbreedte aanwezig is. De gemeente moet nu, op basis van een integrale afweging van de brandveiligheid in deze concrete situatie, tot het oordeel komen hoe deze situatie voldoende veilig kan zijn. Dit oordeel hangt mede af van de volgende beoordelingsaspecten:

- Zelfredzaamheid van de personen;
- Ligging van het gebouw;
- Eigenschappen van de ruimte (overzichtelijkheid, hoogte in verband met mogelijke rookbuffering);
- Aanwezigheid van installaties zoals rook- en warmteafvoer, sprinkler, brandmeldinstallatie.

Mocht in een concrete situatie bijvoorbeeld sprake zijn van een ongunstige combinatie van factoren, dan kan dit voor de gemeente aanleiding zijn tot het terugbrengen van het aantal personen tot minder dan 135 personen per m¹ uitgang per minuut **(A)**. Denk bijvoorbeeld aan disco-bezoekers onder

invloed, in een onoverzichtelijke, donkere en lage ruimte met een ongunstige positionering van de toegangen (bijvoorbeeld vlak naast elkaar).
Mocht in een concrete situatie sprake zijn van een gunstige combinatie van factoren, dan kan sprake zijn van een veilige situatie **(B)**. Zelfs een groter toelaatbaar aantal personen is denkbaar. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een langere vluchttijd kan worden toegestaan bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een RWA-installatie, waardoor alsnog ten minste dezelfde mate van (brand)veiligheid zal worden bereikt.

Op dit gebied bestaat er gemeentelijke beleidsvrijheid (zie ook hoofdstuk 2), zodat ingespeeld kan worden op de concrete, lokale situaties. De gekozen oplossingen staan niet op zichzelf; het is het product van de integrale afweging van de brandveiligheid. Wij gaan er vanuit in dit voorbeeld dat op basis van de integrale afweging geconcludeerd wordt dat het gebouw niet op alle onderdelen nieuwbouwkwaliteit heeft, maar dat een gebruiksbeperking niet noodzakelijk is.

Organisatorische en beheersvoorzieningen omschrijven (7)
Veilig gebruik is mogelijk door in de gebruiksvergunning nadere gebruiksvoorschriften te formuleren die moeten leiden tot een brandveilig gebruik. In artikel 6.1.1 lid 2 van de bouwverordening is aangegeven voor welke onderdelen gebruiksvoorschriften mogen worden gegeven. Dit zijn met name voorschriften die betrekking hebben op de organisatie en het beheer van het gebouw. Deze worden vastgelegd in de gebruiksvergunning.

Schema 1:		
1.	Indeling in rookcompartimenten en verblijfsruimten	Het rookcompartiment is tevens verblijfsruimte. De oppervlakte is 250 m^2.
2.	Bepaling vereiste vrije doorgang verblijfsruimte.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.146 lid 8 bij bezettingsgraad klasse B1 minimaal 250 x 13,75 = 3438 mm zijn. Hieraan wordt voldaan.
3.	Bepaling aantal toelaatbare personen voor de verblijfsruimte.	Op basis van stap 2 mogen bij bezettingsgraadklasse B1 maximaal 250/0,5 = 500 personen worden toegelaten (de exacte bovengrens van B1 staat echter niet een waarde gelijk aan 0,5 toe, in dit geval zal deze dus moeten worden afgerond naar 499 personen).
4.	Bepaling vereiste vrije doorgang rookcompartiment.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.148 lid 3 bij bezettingsgraadklasse B1 minimaal 250 x 9,2 = 2300 mm zijn. Hieraan wordt voldaan.
5.	Bepaling aantal toelaatbare personen voor het rookcompartiment.	Op basis van stap 4 mogen bij bezettingsgraadklasse B1 maximaal 250/0,8 = 312 personen worden toegelaten.

Bijlage 8. Voorbeeld: Monumentale kerk

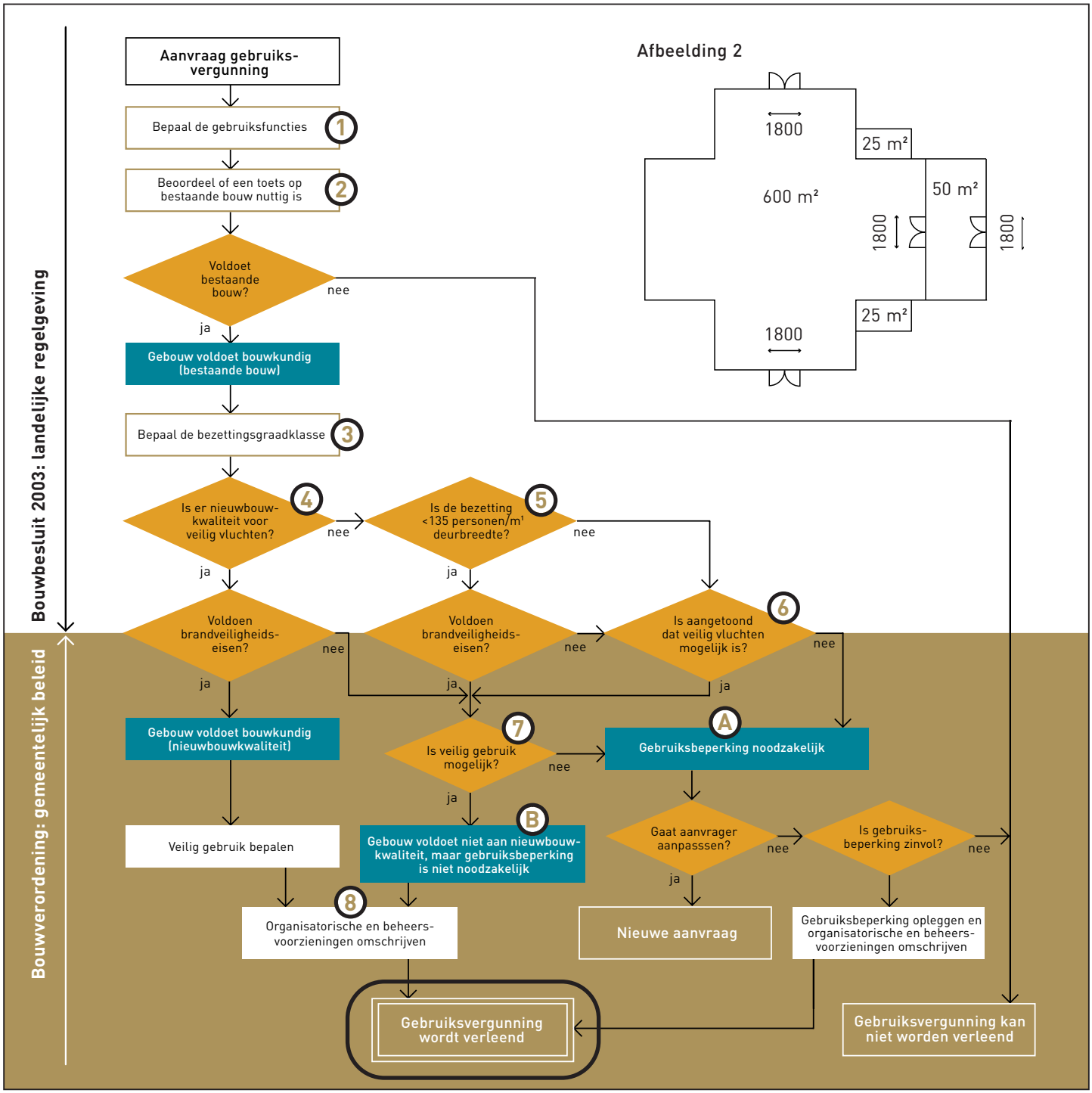

8.1 Omschrijving situatie

Voorbeeld: Monumentale kerk
Kenmerk: Bezettingsgraadklasse B1

Voor een bestaande monumentale kerk wordt een gebruiksvergunning aangevraagd. De kerk heeft een gebruiksoppervlakte van 700 m² en wordt iedere zondag door 700 bezoekers bezocht. Gezien het monumentale karakter mogen aan de kerk geen bouwkundige en slechts beperkt installatietechnische aanpassingen worden gedaan. De kerk heeft een inwendige hoogte van 15 m¹.

De voorwaarden die genoemd zijn in dit voorbeeld, zijn niet algemeen toepasbaar, maar hebben slechts betrekking op het voorbeeld zelf.

8.2 Aanvraag gebruiksvergunning

Uitgangspunten:
- Zie Afbeelding 2
- Gebruiksfunctie = bijeenkomstfunctie
- Vrije doorgang toegangen = 3 x 1,8 m
- Aangevraagd aantal personen = 700
- Verblijfsruimte = 600 m²
- Rookcompartiment = 700 m²

8.3 Uitwerking volgens schema

Bepaal de gebruiksfunctie (1)
De kerk wordt aangemerkt als bijeenkomstfunctie.

Beoordeel of toets op bestaande bouw nuttig is/voldoet bestaande bouw? (2)
Gesteld wordt dat het gebouw voldoet aan de eisen voor bestaande bouw. Dit betekent dat het gebouw voor wat betreft de brandveiligheid in gebruik kan blijven.

Bepaal de bezettingsgraadklasse (3)
De minimumeisen voor de bestaande bouw zijn in grote lijnen gebaseerd op de laagste bezettingsgraadklasse die voor de desbetreffende gebruiksfunctie is toegestaan volgens de nieuwbouweisen (voor bijeenkomstfunctie: B3). Dit gebouw wordt nu veel intensiever gebruikt. Daarom kan de gemeente bij de beoordeling van het brandveilig gebruik van het gebouw rekening houden met dit grotere aantal personen en uitgaan van een hoger niveau. Dit hogere niveau kan worden afgeleid van de grenswaarden van de bezettingsgraadklasse. Een praktische werkwijze is om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft. Daarvoor moet eerst de bezettingsgraadklasse worden bepaald.

Aan de hand van Tabel 1 van het Bouwbesluit 2003 kan de bezettingsgraadklasse als volgt worden bepaald:
- Verblijfsruimte-niveau: 600/700 = 0,85 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B1).
- Rookcompartiment-niveau: 700/700 = 1,00 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B1).

Is er nieuwbouwkwaliteit voor veilig vluchten? (4)
Om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit voor het veilig ontvluchten heeft, wordt het gebouw getoetst aan de eisen in het Bouwbesluit 2003 voor nieuw te bouwen bouwwerken. Eerst wordt een toets uitgevoerd aan de voorschriften die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse. Als voorbeeld volgt hierna de toetsing van de vrije doorgang van de toegangen en de draairichting van de deuren. (Zie Schema 2; pagina 36).

De aanwezige deurbreedte is zowel bij beoordeling op verblijfsruimte-niveau als bij beoordeling op rookcompartiment-niveau onvoldoende. Hieruit wordt geconcludeerd dat er in dit geval geen sprake is van 'nieuwbouwkwaliteit' voor veilig vluchten.

Het Bouwbesluit 2003 stelt op een aantal plaatsen prestatieeisen die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse, zoals maximale loopafstanden. In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat het gebouw op deze overige aspecten nieuwbouwkwaliteit heeft.

Is de bezetting < 135 personen/m¹ deurbreedte? (5)
Het aangevraagde aantal personen zou neerkomen op 130 personen (700/5,4) per m¹ deurbreedte. De aangevraagde bezetting lijkt daarom kleiner dan 135 personen per m¹ toegangsbreedte. Er zijn echter twee deuren van de toegangen die tegen de vluchtrichting indraaien. Daarom wordt dit aspect nader beoordeeld.

In gebouwen zoals monumentale kerken komt het regelmatig voor dat er deuren tegen de vluchtrichting in draaien. In dit voorbeeld is dat ook het geval, zie hiervoor afbeelding 2.

Schema 2:		
1.	Indeling in rookcompartimenten en verblijfsruimten	- De gebruiksoppervlakte van het rookcompartiment = 700 m². - De oppervlakte van de verblijfsruimte (kerkzaal) = 600 m².
2.	Bepaling vereiste vrije doorgang verblijfsruimte.	- De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.146 lid 8 bij bezettingsgraadklasse B1 minimaal 600 x 13,75 = 8250 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 3 x 1800 = 5400 mm aanwezig. Dit is derhalve onvoldoende
3.	Bepaling aantal toelaatbare personen voor de verblijfsruimte.	- Op basis van bezettingsgraadklasse B1 zouden maximaal 600/0,5 = 1200 (afgerond: 1199) personen kunnen worden toegelaten, mits de deurbreedte voldoende zou zijn; zie ook stap 4 en 5.
4.	Bepaling vereiste vrije doorgang rookcompartiment.	- De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.148 lid 3 bij bezettingsgraadklasse B1 minimaal 700 x 9,2 = 6440 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 3 x 1800 = 5400 mm aanwezig. Dit is derhalve onvoldoende.
5.	Bepaling aantal toelaatbare personen voor het rookcompartiment.	- Op basis van bezettingsgraadklasse B1 kunnen maximaal 700/0,8 = 875 (afgerond: 874) personen worden toegelaten, mits de deurbreedte voldoende zou zijn. Dit is meer dan de aangevraagde 700 personen.

Voor de beoordeling wordt de volgende benadering gehanteerd:
- Bepaling van de maximale oppervlakte en daarmee het maximaal aantal personen dat op de deuren zijn aangewezen die tegen de vluchtrichting in draait (volgens de prestatie-eisen van het Bouwbesluit 2003.)
- Het resterende aantal personen wordt vervolgens herverdeeld over de overige deuren die wel in de vluchtrichting draaien. (Zie Schema 3).

De uitgangspunten worden nu als volgt aangehouden:
- Het aantal personen dat is aangewezen op de deuren die tegen de vluchtrichting indraaien, is maximaal 37.
- Het aantal personen dat op de overige deuren is aangewezen is 700-37 = 663.

De totale breedte van de vrije doorgang van de toegangen die wel in de vluchtrichting draaien is 1,8 x 2 = 3,6 m¹. Het aantal personen dat per minuut door 1 m¹ deurbreedte moet vluchten is dan 663/3,6 = 184 personen per m¹. Dit aantal is meer dan 135 personen per m¹.

Is aangetoond dat veilig vluchten mogelijk is? (6)
Om als gemeente toch over te kunnen gaan tot verlening van een gebruiksvergunning zal door de aanvrager op de eerste plaats moeten worden aangetoond dat wordt voldaan aan de functionele eis in artikel 2.150 lid 1 van het Bouwbesluit 2003. Deze luidt als volgt: Een bestaand bouwwerk is zodanig dat een rookcompartiment en een sub-brandcompartiment op veilige wijze kunnen worden verlaten. De prestatie-eisen van het Bouwbesluit 2003 zijn op deze situatie niet toegesneden. Dit betekent dat een maatwerkoplossing moet worden aangedragen. Er zal moeten worden aangetoond dat het rookcompartiment op veilige wijze kan worden verlaten.

Bij het accepteren van een maatwerkoplossing kunnen de volgende overwegingen een rol spelen:
- Er is sprake van een ruimte met een hoogte van 15 m¹. Bij het ontstaan van een eventuele brand zal de warme rook opstijgen en vanaf het plafond naar beneden zakken. Voordat de rook zich op een hoogte van 2,5 m¹ zal bevinden, is het gebouw mogelijk al grotendeels ontruimt. Dit in afwijking van vele andere bijeenkomstfuncties, waarin de hoogte relatief beperkt zal zijn, waardoor er geen plaats is voor rook

Schema 3:		
1.	Indeling in rook compartimenten en verblijfsruimten	- De gebruiksoppervlakte van het rookcompartiment = 700 m². - De oppervlakte van de verblijfsruimte (kerkzaal) = 600 m².
2.	Beoordeling draairichting deur verblijfsruimte.	- De deur van de toegang van een verblijfsruimte mag volgens artikel 2.146 lid 9 bij bezettingsgraadklasse B1 tegen de vluchtrichting in draaien als de vloeroppervlakte van de verblijfsruimte die op die deur aangewezen is maximaal 20 m² is.
3.	Beoordeling draairichting deur rookcompartiment	- De deur van de toegang van een rookcompartiment mag volgens artikel 2.148 lid 4 bij bezettingsgraadklasse B1 tegen de vluchtrichting in draaien als de vloeroppervlakte van die verblijfsruimte die op die deur aangewezen is maximaal 30 m² is.
4.	Vertaling in aantal personen.	- Het aantal personen dat is aangewezen op de deur van de verblijfsruimte die tegen de vluchtrichting in draait mag maximaal 20/0,5 = 39 zijn (afgerond); - Het aantal personen dat is aangewezen op de deur van het rookcompartiment die tegen de vluchtrichting in draait mag maximaal 30/0,8 = 37 (afgerond).

buffering en extra ontruimingstijd. De ontruimingstijd in relatie met de mogelijke rookbuffering kan door middel van computerberekeningen worden bepaald. Omdat de beschikbare ontvluchtingstijd langer is, kan bij een bepaalde aanwezige deurbreedte een groter aantal personen veilig vluchten. In het gemeentelijk beleid kan worden vastgelegd dat een berekening in dergelijke situatie vereist wordt.

- Beperkte rookproductie. De vuurbelasting in een monumentale kerk is vaak relatief beperkt, waardoor ook de rookproductie bij een brand beperkt zal zijn, wat een positief effect heeft op de ontvluchtingstijd.

Op grond van deze onderbouwing kan de gemeente tot de conclusie komen dat is aangetoond dat veilig vluchten mogelijk is.

Is veilig gebruik mogelijk? (7)

Er is echter een integrale beoordeling noodzakelijk van alle brandveiligheidseisen. In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat er geen brandslanghaspels in het gebouw aanwezig zijn. Verder wordt ervan uitgegaan dat wel wordt voldaan aan de overige nieuwbouweisen voor de brandveiligheid van Bouwbesluit 2003 en de gemeentelijke bouwverordening (brandveiligheidseisen in hoofdstuk 2 met betrekking tot brandmeld installaties, ontruimingsalarminstallaties en vluchtroute-aanduiding; alsmede de algemeen geldende gebruikseisen die in hoofdstuk 6 zijn aangestuurd zoals bijlage 3 en 4).

De gemeente zal moeten beoordelen of zonder brandslanghaspels een veilig gebruik van het gebouw mogelijk is. Bij deze beoordeling kunnen o.a. worden meegenomen:

- Zelfredzaamheid van de personen.
- Ligging van het gebouw; hierin speelt o.a. mee of vanaf de toegangen veilig kan worden gevlucht.
- Overzichtelijkheid van de ruimte. In een kerk zijn de kerkgangers normaal gesproken geordend in de kerkbanken waardoor sprake is van een overzichtelijke ruimte. Dit kan een positieve invloed hebben op de ontvluchting van de personen. Dit geldt ook voor personen die verder onbekend zijn met de situatie. Dit in afwijking van vele andere bijeenkomstfuncties, zoals een discotheek of theaterfoyer, waarin bezoekers vaak door elkaar heen staan, waardoor er sprake kan zijn van een onoverzichtelijke situatie.

Komt de gemeente tot de conclusie dat op basis van de voorgaande aspecten geen veilig gebruik mogelijk is, dan is in beginsel een gebruiksbeperking noodzakelijk **(A)**. Komt de gemeente tot de conclusie dat op basis van de voorgaande aspecten veilig gebruik wel mogelijk is, dan kan de gebruiksvergunning worden opgesteld **(B)**. In dit voorbeeld gaan we uit van de laatste situatie, aangezien dit in veel gevallen de praktijk zal zijn.

Organisatorische en beheersvoorzieningen omschrijven (8)
Veilig gebruik is mogelijk door in de gebruiksvergunning nadere gebruiksvoorschriften te formuleren die moeten leiden tot een brandveilig gebruik. In artikel 6.1.1 lid 2 van de bouwverordening is aangegeven voor welke onderdelen gebruiksvoorschriften mogen worden gesteld. Dit zijn met name voorschriften die betrekking hebben op de organisatie en het beheer van het gebouw.

Bijlage 9. Voorbeeld: Café in nieuwe casco winkelunit

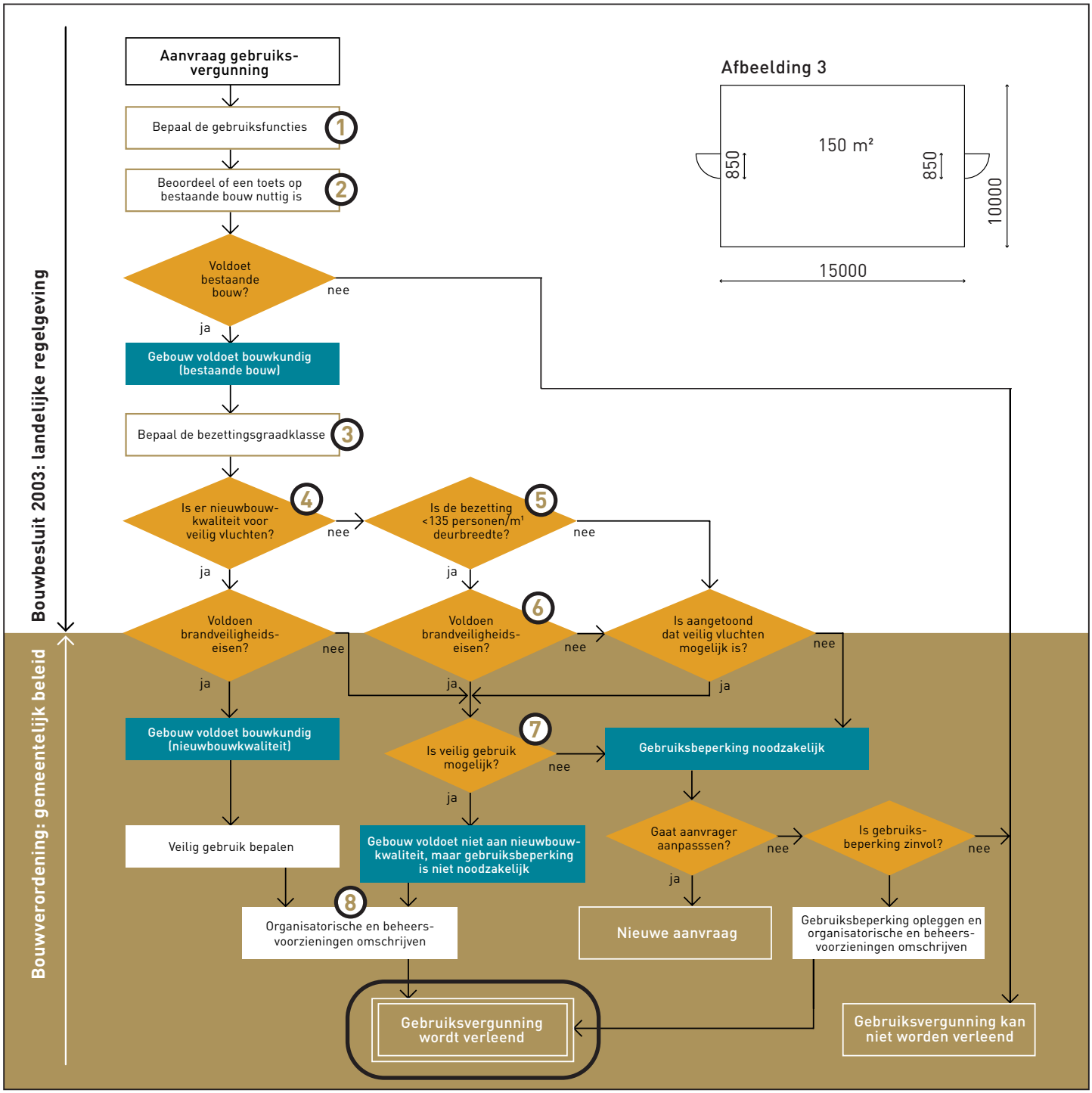

9.1 Omschrijving situatie

Voorbeeld: Café in nieuwe casco winkelunit
Kenmerk: Situatie voldoet niet aan nieuwbouwvoorschriften, wel veilig gebruik mogelijk

Een casco opgeleverde winkel waarvoor de bouwvergunning is aangevraagd met bezettingsgraadklasse B3 wordt verkocht aan een café/restauranthouder. Voor het gebouw wordt een gebruiksvergunning aangevraagd voor 150 personen, wat overeenkomt met bezettingsgraadklase B1. In dit voorbeeld is uitgangspunt dat ook de gewijzigde situatie voldoet aan de prestatie-eisen van het Bouwbesluit 2003.

De voorwaarden die genoemd zijn in dit voorbeeld, zijn niet algemeen toepasbaar, maar hebben slechts betrekking op het voorbeeld zelf.

9.2 Aanvraag gebruiksvergunning

Uitgangspunten:
- Zie Afbeelding 3
- Gebruiksfunctie = bijeenkomstfunctie
- Aangevraagd aantal personen = 150
- Verblijfsruimte = 150 m²
- Rookcompartiment = 150 m²
- Vrije doorgang toegangen = 2 x 0,85 = 1,7 m¹

9.3 Uitwerking volgens schema

Bepaal de gebruiksfunctie (1)
Het café wordt aangemerkt als bijeenkomstfunctie.

Beoordeel of toets op bestaande bouw nuttig is/voldoet bestaande bouw? (2)
Het betreft nieuw opgeleverde units. Gesteld wordt dat het gebouw voldoet aan de eisen voor bestaande bouw.

Bepaal de bezettingsgraadklasse (3)
In het gebouw is geen sprake is van de bezettingsgraadklasse waarvoor bouwvergunning is verleend (B3). Een praktische werkwijze is om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft op basis van het beoogde gebruik. Om dit te bepalen moet eerst de werkelijke bezettingsgraadklasse worden vastgesteld.

Aan de hand van Tabel 1 van het Bouwbesluit 2003 kan de bezettingsgraadklasse als volgt worden bepaald:
- Verblijfsruimte-niveau: 150/150 = 1 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B1).
- Rookcompartiment-niveau: 150/150 = 1 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B1).

Is er nieuwbouwkwaliteit voor veilig vluchten? (4)
Om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft, wordt het gebouw getoetst aan de eisen in het Bouwbesluit 2003 voor nieuw te bouwen bouwwerken. Eerst wordt een toets uitgevoerd aan de voorschriften die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse. Het gebouw uit dit voorbeeld voldoet echter niet aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit 2003. Het knelpunt is de vrije doorgang. (Zie schema 4).

Er wordt op verblijfsruimte-niveau niet aan de eisen voldaan; geconcludeerd wordt dat het gebouw voor dit gebruik geen 'nieuwbouwkwaliteit' heeft.

Schema 4:

1.	Indeling in rook compartimenten en verblijfsruimten	De unit bestaat uit één verblijfsruimte van 150 m² , dat in zijn geheel het rookcompartiment vormt.
2.	Bepaling vereiste vrije doorgang verblijfsruimte.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.146 lid 8 bij bezettingsgraadklasse B1 minimaal 150 x 13,75 = 2062,5 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 2 x 850 = 1700 mm aanwezig. Er wordt niet voldaan.
3.	Bepaling vereiste vrije doorgang rookcompartiment.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.148 lid 3 bij bezettingsgraadklasse B1 minimaal 150 x 9,2 = 1380 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 2 x 850 = 1700 mm aanwezig. De vrije doorgang voor het rookcompartiment is voldoende.

Is de bezetting < 135 personen/m¹ deurbreedte? (5)
Het totaal aantal personen is 150. De aanwezige deurbreedte = 1,7 m¹. Dit betekent een aantal personen van 150/1,7 = 88 personen per m¹/minuut. Er is hier dus sprake van een situatie waarin niet aan de prestatie-eisen voor nieuwbouw van het Bouwbesluit 2003 wordt voldaan, maar waarbij het aanwezige aantal personen in de praktijk veilig zal kunnen vluchten.

Voldoen brandveiligheidseisen? (6)
In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat wordt voldaan aan de overige nieuwbouweisen voor de brandveiligheid van het Bouwbesluit 2003 en de gemeentelijke bouwverordening (brandveiligheidseisen in hoofdstuk 2 met betrekking tot brandmeldinstallaties, ontruimings-alarminstallaties en vluchtroute-aanduiding; alsmede de algemeen geldende gebruikseisen die in hoofdstuk 6 zijn aangestuurd zoals bijlage 3 en 4).

Is veilig gebruik mogelijk? (7)
Dat in deze concrete situatie niet wordt voldaan aan het nieuwbouw-niveau, wil nog niet zeggen dat geen veilig gebruik mogelijk is. Een gebruiksbeperking ligt niet voor de hand aangezien het aantal personen per m¹ uitgang zelfs < 90 is. De gemeente zal in dit geval van oordeel zijn dat het niet redelijk is om in deze situatie uit te gaan van de nieuwbouwvoorschriften waardoor de breedte van de uitgangen zou moeten worden vergroot.

Organisatorische en beheersvoorzieningen omschrijven (8)
Veilig gebruik is mogelijk door in de gebruiksvergunning nadere gebruiksvoorschriften te formuleren die moeten leiden tot een brandveilig gebruik. In artikel 6.1.1 lid 2 van de bouwverordening is aangegeven voor welke onderdelen gebruiksvoorschriften mogen worden gesteld. Dit zijn met name voorschriften die betrekking hebben op de organisatie en het beheer van het gebouw.

Bijlage 10.
Voorbeeld: Collegezaal in monumentaal pand

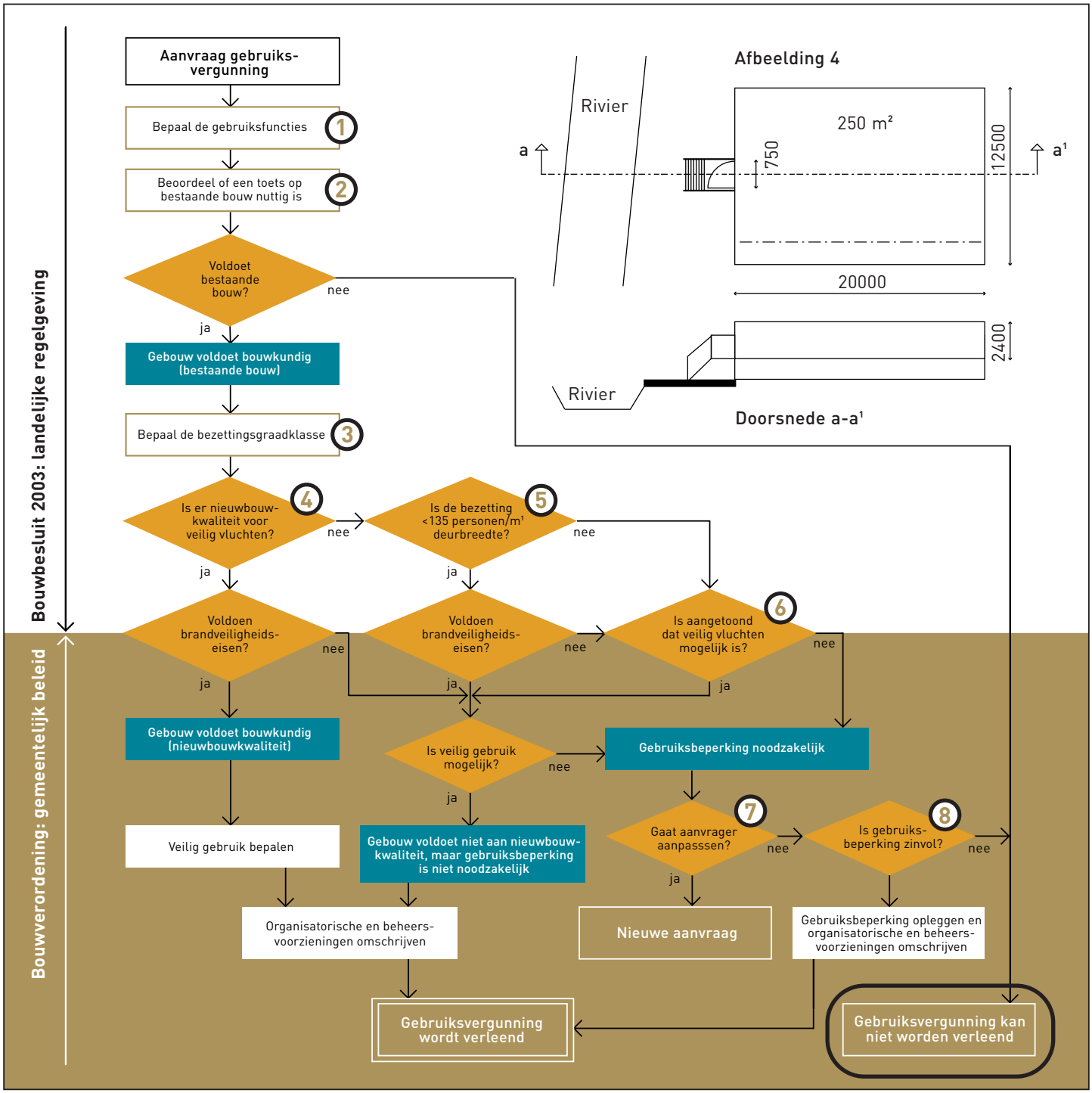

10.1 Omschrijving situatie

Voorbeeld: Collegezaal in monumentaal pand
Kenmerk: Nieuwbouw voldoet niet

Een bestaand kantoorgebouw in een monumentaal pand wijzigt in een collegezaal voor ca. 120 personen als noodoplossing voor de plaatselijke hogeschool. De oorspronkelijke bezettingsgraadklasse was B4. Bij gebruik als cursuslokaal is sprake van bezettingsgraadklasse B2. Het pand wordt ontsloten door slechts één toegang met een vrije doorgang van 750 mm. Deze toegang is gelegen in de zeer dichte nabijheid van een rivier en het aansluitende terrein is slecht begaanbaar. Verder is direct achter de toegang een trap gelegen die een hoogteverschil naar het aansluitende terrein van 0,5 m¹ overbrugt. De vrije hoogte binnen het pand is slechts 2,4 m¹. Het doen van bouwkundige aanpassingen is in verband met de monumentenvergunning niet toegestaan.

De voorwaarden die genoemd zijn in dit voorbeeld, zijn niet algemeen toepasbaar, maar hebben slechts betrekking op het voorbeeld zelf.

10.2 Aanvraag gebruiksvergunning

Uitgangspunten:
- Zie Afbeelding 4
- Gebruiksfunctie = onderwijsfunctie
- Aangevraagd aantal personen = 120
- Verblijfsruimte = 250 m²
- Rookcompartiment = 250 m²
- Vrije doorgang toegang = 0,75 m¹

10 .3 Uitwerking volgens schema

Bepaal de gebruiksfunctie (1)
Het gehele pand wordt aangemerkt als onderwijsfunctie.

Beoordeel of toets op bestaande bouw nuttig is/voldoet bestaande bouw? (2)
Gesteld wordt dat het gebouw voldoet aan de eisen voor bestaande bouw. Dit betekent dat het gebouw voor wat betreft de brandveiligheid in gebruik kan blijven.

Bepaal de bezettingsgraadklasse (3)
De minimum eisen voor de bestaande bouw zijn in grote lijnen gebaseerd op de laagste bezettingsgraadklasse die voor de desbetreffende gebruiksfunctie is toegestaan volgens de nieuwbouweisen (voor onderwijsfunctie: B3). Dit gebouw wordt nu veel intensiever gebruikt. Daarom kan de gemeente bij de beoordeling van het brandveilig gebruik van het gebouw rekening houden met dit grotere aantal personen en uitgaan van een hoger niveau. Dit hogere niveau kan worden afgeleid van de grenswaarden van de bezettingsgraadklasse. Een praktische werkwijze is om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft. Daarvoor moet eerst de bezettingsgraadklasse worden bepaald.

Aan de hand van Tabel 1 van het Bouwbesluit 2003 kan de bezettingsgraadklasse als volgt worden bepaald:
- Verblijfsruimte-niveau: 250/120 = 2,08 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B2).
- Rookcompartiment-niveau: 250/120 = 2,08 m² per persoon (bezettingsgraadklasse B2).

Er is sprake van bezettingsgraadklasse B2, maar het aantal personen dat is aangevraagd komt bijna overeen met de bovengrens van deze bezettingsgraadklasse voor het rookcompartiment.

Is er nieuwbouwkwaliteit voor veilig vluchten? (4)
Om te beoordelen of het gebouw nieuwbouwkwaliteit heeft, wordt het gebouw getoetst aan de eisen in het het Bouwbesluit 2003 voor nieuw te bouwen bouwwerken. Eerst wordt getoetst aan de voorschriften die afhankelijk zijn van de bezettingsgraadklasse. Het bestaande gebouw voldoet echter bij het beoogde gebruik (onderwijsfunctie met bezettingsgraadklasse B2) niet aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit 2003. Zowel op verblijfsruimte-niveau als op rookcompartimentniveau is er onvoldoende vrije doorgang ter plaatse van de toegang aanwezig. (Zie schema 5, pagina 44).

Een gelijkwaardige oplossing voor de beperkte vrije doorgang lijkt niet voorhanden. De hoogte van de ruimte is onvoldoende om rookbuffering te creëren zodat een langere vluchttijd niet mogelijk is. Gezien het karakter van een noodoplossing heeft de aanvrager niet het voornemen aanvullende installatietechnische maatregelen aan te brengen, zoals bijvoorbeeld een RWA-installatie.

Het rookcompartiment heeft slechts één toegang. Volgens artikel 2.148 lid 2 moet een rookcompartiment met bezettings-

graadklasse B2 minimaal twee toegangen hebben indien de gebruiksoppervlakte van het rookcompartiment > 300 m² is. De gebruiksoppervlakte van het rookcompartiment is 250 m². De aanwezigheid van slechts één toegang is toegestaan.

Geconcludeerd wordt dat het gebouw ten gevolge van onvoldoende vrije doorgang voor dit gebruik geen 'nieuwbouwkwaliteit' heeft.

Is de bezetting < 135 personen/m¹ deurbreedte? (5)
Het totaal aantal personen volgens de aanvraag is 120. De aanwezige deurbreedte = 0,75 m¹. Dit betekent een aantal personen van 120/0,75 = 160 personen per m¹. Er is hier dus sprake van een situatie waarin niet aan de prestatie-eisen voor nieuwbouw van het Bouwbesluit 2003 wordt voldaan en waarin het aantal personen > 135 per m¹ deurbreedte is.

Is aangetoond dat veilig vluchten mogelijk is? (6)
In deze concrete situatie kan de gemeente van oordeel zijn dat het monument niet geschikt is voor het beoogde gebruik. De consequentie is dat voor veilig gebruik een gebruiksbeperking noodzakelijk is.

Schema 5:		
1.	Indeling in rook compartimenten en verblijfsruimten	Het pand bestaat uit één ruimte van 250 m² verblijfsruimte, dat in zijn geheel het rookcompartiment vormt.
2.	Bepaling vereiste vrije doorgang verblijfsruimte.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.146 lid 8 bij bezettingsgraadklasse B2 minimaal 250 x 5,5 = 1375 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 750 mm aanwezig. Er wordt niet voldaan.
3.	Bepaling vereiste vrije doorgang rookcompartiment.	De vereiste vrije doorgang moet volgens artikel 2.148 lid 3 bij bezettingsgraadklasse B2 minimaal 250 x 3,7 = 925 mm zijn. Er is een vrije doorgang van 750 mm aanwezig. Er wordt niet voldaan.

Gaat aanvrager aanpassen? (7)
Aanpassingen in de gevel zijn gezien de monumentenvergunning niet toegestaan zodat de aanwezige vrije doorgang niet kan worden vergroot. De aanvrager heeft daardoor geen mogelijkheid om het gebouw aan te passen.

Is gebruiksbeperking zinvol? (8)
Het opleggen van een gebruiksbeperking is niet zinvol, omdat daarmee de beoogde functie (collegezaal) niet kan worden vervuld. Voor dit gebruik in deze concrete situatie kan de aanvraag op basis van voornoemde argumenten worden afgewezen.

Er zal voor het pand mogelijk moeten worden omgezien naar een ander gebruik en voor de collegezaal naar een ander pand.

Dit is een publicatie van: **Ministerie van VROM** in samenwerking met **Ministerie van BZK**
Rijnstraat 8 → 2515 XP Den Haag → www.vrom.nl

VROM 4148 / augustus 2004

Ministerie van VROM →
staat voor ruimte, wonen, milieu en rijksgebouwen, Beleid maken, uitvoeren en handhaven.
Nederland is klein. Denk groot.